

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

den offentlige Examen i Sorø Akademis Skole

i Juli 1874.

- Indhold: 1. Professor L. Smiths Selvbiografi, skrevet 1788 til hans Ven Marskalk Joh. v. Bülow. Meddelt af Overlærer J. H. Bang.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Af Rektor, Prof. Dr. Tregder.
-

Sorø.

Trykt hos V. Røhr.

1874.

Professor **L. Smiths** Selvbiografi,

skrevet 1788

til

hans Ven Marskalk **Joh. v. Bülow.**

Meddelt

af

J. H. Bang.

Naar jeg nu skal fortælle min Ven mit syndige Livs *fata*, saa burde jeg sætte det virgilianske *multum ille terris jactatus et alto*, og det var da udlagt, Mennesket var i nær Slegtsskab med Jerusalems Skoemager. Dette var dog nogen Herkomst, og noget er bedre end intet. Imidlertid saa nedstammer jeg paa Mødreneside, saa langt jeg kan komme op fra Jydepræster; min Moders*) Far-Fader, hede Peder Jensen Riber, var Præst i Ølgod her i Stiftet**) og døde 1683, som jeg paa min siste Reyse saae i Skifteprotokollen, og dersom jeg vilde giennemgaae alle de Præste-Registere, hvormed jeg har Familie Samenhæng fra denne Side, saa skulde jeg ret pine min Ven. Min Mormoders Fader var Officeer, en Vildtydsker, egentlig en Brandenborger, stoed i det fynske Kavallerie Regiment, og var med at slaaes ved Nyeborg. Deraf forklares da at jeg stundom er noget forvoven, og har megen Soldatiskhed i min Aand. Saaledes maa man jo lægge Grundvold til Huset, og nu videre frem i Texten. Min Ven har ufeylbarlig ligesaavel som jeg lagt Merke til at der er en stor Portion af don Qvixotiskhed i mit Blod, og deraf kunde De allerede giette sig til jeg er født i April Maaned, om Dagen er en af Tycho Brahes Dage har jeg ikke endnu efterseet, men det var den 12 April 1754. Min Fader var Kongelig Tolbetient og Visiteur i Kiøbenhavn; havde god sund Menneske Forstand, og havde bleven en grumelig Skribent, om han var kommen

*) Anna Christiane Schytte.

**) Smith var da Præst i Vejle.

i den Vey, da han iidelig opskrev allehaande Betragtninger paa sin Viis over Bibelen og andet: Han var ærlig, godmodig og havde heftige Sindsbevægelser; var ilde brudt med sin Stilling, havde adskillige Gange meget nærværende og rimelig Haab til at slippe ud af den; Haabet slog feyl, han ærgrede sig, og døde af Svindsot 1771 da han var 45 Aar gammel. *requiescat in pace.*

Efter Doctor og Professor theol. Holms, *alias* Pater Holms Opmuntring (han og min Moder vare kiødelig Syskende Børn) skulde jeg studere; og hans Grund til dette Raad, var, som jeg siden har erfaret, denne: Han erfarede jeg var en gruelig Vildkat; det var aldrig, fra mine tidligste Aar min Lyst at gaae paa Gulvet, naar der var Stoele og Borde, jeg kunde komme op paa, og alle de Spektakler jeg kunde faae Leylighed til, var man øg vis paa jeg forsøgte. Jeg var omtrent 3 Aar gammel da denne Dom faldt jeg skulde opoffres til Muserne. Og nu begyndte min Moder, som en christelig Matrone, at lære mig at kiende Bogstaver etc. Men der havde nær al den tilkommende Studering løbet af Stablen før Tiiden. Jeg kunde som hun siden har fortalt, plat ud ikke finde mig i det Arbeide; hun fortvivlede rent om at jeg nogen-sinde skulde kunde lære at læse, græd sine modige Taare over den forvildrede Dreng — *tandem* gik det dog and, og jeg var ikke 7 Aar da jeg kunde opramse den heele store Pontopidans Forklaring bedre end jeg nu kan det. Imidlertid havde jeg faaet Fingre i Bibelen, som jeg, da jeg først kunde læse, slæbte stedse om med, saa den til denne Dag endnu er uden Kiole, da jeg ødelagde dens første. Her var Historierne om Krig og Spektakler, Samuels, Kongernes, Machabæernes Bøger i sær min Lektüre, og siden ved *Examina* har jeg endnu havt god Gavn af den Barne Læsning.

Til mit 9 Aar i sær var jeg meget sygelig; engang troede de jeg var død, og havde allerede bestilt min Liggkiste, som endog var bleven tilskaaren, da vi just

boede hos en Snedker; men den drukner ey som hænges skal, og Mester Fix stoed op igien. Mindes jeg ret, da var det 1759 jeg gjorde et saare lystigt Luftsprung, som ikke mange skal gjøre mig efter og komme vel fra. Mine Forældre eyedede et Huus i Kiøbenhavn — der er jeg født, nær havde jeg glemt at fortælle denne Storhed — og dette var 3 Etager foruden Loftet. Alle Trapperne og endeel af Loftene og Gulve var nedrevne og Opgange faldt under Reparationen ad Stiger. Jeg saae min Leylighed og klavrede op og stoed tilsist paa nogle løse Breder, der vare lagde uden for Indgangen til tredie Etage, og nu reyser jeg ud af denne Stillads og plumper ned 3 Loft høyt i Forstuen mellem Steen og andre Materialier, som der laa i Fleng. Der laae jeg, som en Sæk, og blev saaledes baaren ind til min Moder. Imidlertiid sprang min Næse til Blods, en tre Ugers Tiid kunde jeg ikke foretage mig mine sædvanlige Øvelser; et af Ribbenene var noget indtrykt; men jeg kom mig igien, og dermed var det glemt. Siden var jeg i mit 15de Aar, da jeg havde Kopperne, og atter 1776 da jeg laae af Forraadnelses Feber atter uden Haab om Liv; og siste Gang fik vor Ven Wiehe en Inflammations Feber paa Halsen ved det han besøgte mig; min Tiime var endnu ikke kommen, og endnu sidder jeg her og vrevler, og hvo veed hvad fremdeeles er tilbage at gjøre og lide. Frisk Mod er halv Tæring, altsaa siger jeg hyp, og kører afstæd saalænge Vognen kan holde.

Til mit 9de Aar lærde jeg da Christendom, Skrivning og Regnen hos en original Mand, som hed Hoyer, var dansk Skoelholder og fra mit 6te Aar omtrent boede i mine Forældres Huus; Læse og Regne var Spøg; men Skrivningen var mig Pestilense — jeg kan indtil denne Dag ikke skiere en skikkelig Pen, som jeg overhoved er aldeles uduelig til al mechanisk Haandgierning. Da det 9de Aar var endt, begyndte jeg paa Latin, og fik den ædleste og herligste Mand til Lærer, en Mand, som jeg vel torde kalde den største Prædikant i Danmark, en sand

Johannes i Tænkemaade og Vandel, og tillige en Mand med megen Lys Forstand og herlige Indsigter. Han er nu Præst paa Grevinde Dannenskiold Laurwigs Gods Schioldnesholm i Jydstrup, heder Knudsviig. Regler, *Paradigmata* etc. i *Donat* og *Gramatica* løb rask ind i Hovedet; men de Gloser, jeg skulde lære havde jeg stor Modbydelighed mod — de pinte mig. Men her faaer jeg Andledning til en Bemærkning om den offentlige Underviisnings store Fordeele frem for den Private. Foruden mig var der tvende andre Discipler; den eene var nær ved at blive dimitteret — det var altsaa for langt over min Tanke at løbe efter ham: Min Ven kiender ham, som en oplyst reddelig og eyegod Mand — det var Hiorth nu Foged i Norge. Den anden var af min Alder maaskee et Aar ældre, og havde allerede paa tredie Aar læst Latin: han var ikke noget stort Hoved, men dog af god jevn Menneske Forstand: og havde han vildet havde han vel kundet giort god Fremgang. Nu var han lad, og Her K(nudsviig) ansporede mig til at naae ham; dette skeede da det første Aar var tilende; men nu komer her et hæsseligt Men — der var ingen mere at kappes med, jeg var allerede en drabelig Karl naar han ey løb fra mig; han var lad, og jeg blev det, gjorde allehaande Abekatterier i Stædet for at læse — og der blev i de toe siste Aar jeg var der, uagtet Hr. K. gjorde sig al Fliid ikke lært det, jeg i et halv Aar kunde have lært, naar jeg var bleven ved i Skuddet; havde havt flere at kappes med eller havde været ganske eene.

Da mit 12te Aar var endt blev jeg indsat i 3 Lektie i Kiøbenhavns Latinske Skoele; jeg havde læst til 4de Lektie, men skrev en skiødesløs og leed Stiil, altsaa blev jeg sat der, og lærde da i det Aar at skrive en skikkelig Stiil for tredie Lektie, forresten ikke stort mere end jeg forhen havde lært, levede altsaa i god Magelighed, det undtagen at jeg maatte pine mig med at lære igien Pontopidans Forklaring, som jeg i de tre forrige Aar

havde glemt, og dette brød mig dog noget, da jeg ey havde Lyst til den Tingest.

I 4de Lektie havde jeg atter et temmelig godt Hvile Aar; thi en stor Deel af dens Pensa havde jeg giennemgaaet hos Her K(nudsviig), og brugte derfor ey at anvende stor Umage for blive færdig med Tingene; derimod havde jeg mere at speculere paa hvorledes jeg kunde narre min Hører, som havde første Dag jeg læste hos ham gjort mig vred. Sagen var denne, jeg var anden øverst, og sad altsaa nær ved ham, nu traf det sig, at jeg havde med Blek malet mit Navn paa Bordet for mig, uden at have tænkt noget derved. Da han kom paa Skoelen, og begyndte at læse, seer han dette og siger med en spodsk Mine: nu Dreng er du bange, du ey skal finde din Plads; — dette var strax Krigs-Deklaration, og nu havde jeg ikke Lyst at være denne virkelig ærlige, arbeidssomme og lærde Mand til Velbehag, da jeg troede han *a priori* ikke kunde lide mig. Manden var noget hastig, og agtede ey nok paa at kiende Karaktererne eller Karakter Anleggene hos os Dreng; og uagtet han fortiente Agt og Kierlighed, var han dog fast hadet, i det mindste intet mindre end elsket; jeg selv kunde ey udrydde mine onde Følelser mod ham før jeg var bleven Student; han er nu en af mine meget kiere Venner og af vore drabelige Mænd — Professor Vøldike i Slagelse. Den Gang var han meget ung, det er en 21 Aar siden. Nogen Tiid efter var der noget, som feylede i mine Lektioner, og nu satte han mig ned næst nederst paa engang. Det Spil brugte min gode Hører ofte, og da tiggede Disciplene ham om at faae deres Plads igien; saa troede han og det nu skulde gaae; men han kiendte ikke mit underlige Hoved; jeg følte dette var uforskyldt, og saa og, at der var ingen af dem som skulde sidde oven for mig, der var saa god som jeg — altsaa loe jeg af dette Spøg, og blev tillige mere opbragt mod Manden. Jeg gjorde mig ofte syg, var stundom en heel Maaned borte, og kunde have bleven en Svinhund, dersom jeg ey havde havt den Stolt-

hed, at ville ved den tilstundende Examen om ikke overgaae, saa dog holde det med de andre, og forsvare min tabte Plads. Det siste Fierding Aar især forsømte jeg ingen Lektion, da blev alt repeteret, og i sær Græsken giennemgaaet, som han ret gav os ind som med Skeder, og nu var jeg beredt til Examen, som om jeg havde trællet det heele Aar, fik og Præmie for min Examen Stii.

Men nu skulde Examen begynde, og jeg sad endnu paa mit Degradations Stæd; jeg skulde ikke blive der, kun et Ord af mig saa var jeg paa mit gamle Stæd; men Naturens Vanart og dybe Fordervelse bandt Drengens Tunge: Dagen kom, vi begyndte Psalmen før Forretningen og jeg stod stolt som en Triumphator paa mit Fornedrelses Stæd. Nu maatte da den samme Haand som havde fornedret mig af sig selv *restituere* mig *in integrum*, min Lærer sagde da jeg skulde forføye mig paa min gamle Plads, og De kan nok tænke, at jeg ved mig selv føde hvilken Seyer jeg havde vundet.

I 5te Lektie fik jeg iidel nye Ting at beskieftige mig med, maatte altsaa arbeide for Alvor; den gamle herlige Alsing, hvis Fortienester af Kiøbenhavns Skoele ere udødelige var der Hører. Der var blid Alvorlighed i hans Væsen, han viiste han elskede sine Disciple, og her kom jeg i jevn Arbeidsomhed, jeg dovnede ikke og Arbeidet var mig heller ikke tungt. Lysten til Drengestreger og Pudserier faldt her bort, og jeg blev nu ret alvorlig, begyndte at blive Menneske. I dette Aar laae jeg tre Maaneder syg af Kopperne; men ved Examen var jeg lige rask; den gamle Alsing gik privatim igiennem med mig det nye, som i den Tiid var trakteret; og nu kom jeg i 6te Lektie.

Ogsaa der var en meget kierlig og duelig Mand, der nyelig døde som Klokker til Frue Kirke, Roerslew — *sit illi terra levis* — jeg tabte en troefast Ven i ham. Der blev jeg Inspektør over et af de Chor, som sang for Lig; og nu føde jeg Drift og Kraft til at befale, trods den bedste Corporal. Ved Examen Aaret efter, havde jeg

læst paa egen Haand noget Græsk, som ey blev fordret af den Klasse; og ved Opflytningen i Mesterlektien blev jeg *supremus* paa dens tredie Part — dette skaffede mig Misundelse, og Vrede. Og jeg var lige glad; i tvende Aar gjorde jeg mig der færdig, som ellers medtog tre Aar, blev dimitteret med et stolt *Testimonium*, havde imidlertid min Rectors og Conectors Fortroelighed og Yndest, jeg torde sige Venskab — og nu gaaer jeg da ud i Verden, 1772.

De toe siste Aar var mig i sær dobbelt gavnlige, da Hr. Knudsvig logerede hos mig og anførte mig til Læsning i det skønne og egne Udarbejdelser, Dagene svandt hen, og jeg følte alt mere og mere Kald til at blive en dygtig Burs. Ved *Examen artium* fik jeg 38 *bene*, og kunde altsaa løbe i fuld Galop. I de Dage var jeg ret lykkelig, havde intet at sørge for. Endnu (et) par Ord om min Ungdoms Daad. Det var stedse en af mine Nykker, at Menneskene med Magt, Trudsel og deslige aldrig kunde faae mig afstæd — et godt Ord derimod fik mig til alt hvad de vilde. Skulde jeg gaae nogen Stæd hen, gik jeg helst den længste Vey, allerhelst i Regn og Uveyr, og aldrig gik jeg forbie nogen Morads eller Vandpyt, hvor jeg kunde gaae lige igiennem. Var jeg egensindig eller vred over noget, dette maatte Menneskene ufejlbarlig viide, i hvad der saa fulgte paa, og altid løb jeg med Hovedet mod Vegen, heller end jeg gik uden om. *Naturam expellas furca tamen usque recurrit*. De kiender nok endeel af disse Nykker endnu hos deres Ven, naturligviis modificerte af Aar og Erfarenhed og mangehaande god Snude Drag Skiebnen og Menneskene have givet ham. Der er indtil denne Dag den største Føyelighed med den uovervindeligste Stivhed i min Siel; det er Forskiellen nu har jeg søgt at gjøre mig det til Vane at handle efter Principer — den Gang var begge Deele Lune og Sandselighed, som naturligt er.

Da min Fader 1771 i December døde, gav han mig døende trende Leverejler, som jeg maatte love ham at

holde a) ey være hastig, fremfarende til Vrede b) vogte mig for Fruentimer c) sørge for og ikke forlade min Moder og Systre.

Det første var nu at forbyde Ilden at brænde; men Kadet Akademiets Arbejder og den Omgang lærte mig at styre mig selv; i mine Studenter Dage derimod løb Naturen sin egen Gang, og hvo der purrede mig maatte hvo han saa end var have det glatte Laug. Og nu er jeg kommen dertil, at jeg kun i overordentlig sieldne Tilfælde skulde kunde komme ud af Contenancen. Det har Skoele Underviisningen tvunget mig til; thi merker Drengene at man selv ved deres største Skurkestreger kan komme i Affekt, saa er en Rector ulykkelig. Bedre frem skal De faae Erfarings *facta* herom.

Den anden Regel har jeg holdt meer end han torde vente, af en saa forvoven Fætter. Fruentimer Omgang har altid været, og er indtil denne Dag ikke min Sag; det forstaaer (sig) selv jeg hader ikke disse Evas Døttre, men *elegans formarum sectator* var jeg aldrig; og det er Sandhed mine Følelser for Venskab have altid haft stærk Overvegt over denne Sandselighed.

Den tredie Regel har jeg paa det fuldkomneste opfyldt indtil denne Dag. 2de af mine Systre have i Smaa Kopperne tabt deres Helbred, den tredie var 6 a 7 Aar den Gang, disse og min Moder have siden været hos mig. De første par Aar efter min Faders Død tærede vi paa det lidet, der kunde være tilovers i sær i Huuset over Prioriteten, og det jeg kunde fortjene til — Huuset blev da solgt, og nu var jeg complet Hoved for Familien. Pension havde min Moder ikke; den var i al Fald og kun bleven tynd; i den senere Tiid kunde jeg læt have udvirket nogen — dertil var jeg for stolt.

Men vi stoed ved den nybagte Studiosus — og hans Bedrifter skulde vi nærmere til at kiende. Den lille Kapital af en 20 Rdl. jeg fik til Stipendium da jeg gik ud af Skoelen, medtog *Testimonium* og de andre Omkostninger, og altsaa var jeg ikke i nogen Fristelse at

stoele paa Verdens timelige Gods. Men her rinder mig en lystig Reysetour, jeg mellem Examen og Inskriptionen gjorde i Tanke.

Allerede tilforn havde jeg med min Fader giort en Tour til Fyhn og om i Sædland, da jeg var i 4 og 5 Lektie, og derved faaet Smag paa at see mig om. Her Knudsvig var nu bleven Præst ved Schioldnesholm; en Møller af Sognet kom ind til mig i Kiøbenhavn med Bud fra ham, og proponerer om jeg vilde reyse hiem med og besøge ham. Jeg var strax færdig, og seglede afstæd. Det var midt i Naadsens Aaret, og den forrige Præst og Kone var der endnu. Menneskene saa paa mig som var det Dianæ himmelfaldne Billede, Hr. Kn(udsvig) var glad ved at see mig; men jeg kunde dog merke dette var ey saa rigtigt. Om Aftenen vi kom for os selv fik jeg at viide, at Konen i sær var en saare oekonomisk Kone og altsaa ey tykdes synderlig vel om det Appendix til den nye Præst. Vi gik nu paa Kirkegaarden til Klokken 1 om Natten og Prækede, og Morgenen efter havde jeg min Resolution. Den Dag maatte jeg blive over, men siger om Aftenen i Morgen, som var 3die Dagen efter min Ankomst reyser jeg. Menneskene troede det var Snak, ønskede mere end de haabede at det maatte blive saa; men saae ingen Anstalter til Reysen. Anden Dags Morgen efter min Ankomst skulde da Hiem Reysen gaae for sig. Noget Tøy jeg havde skulde ved Leylighed af Herr K(nudsvig) sendes mig, og *ille ego* vilde paa mine Bagbeen gaae de 7 Miil til Kiøbenhavn. Sagen var denne. Min heele Eyendom var tre Kroner, men for dem kunde jeg ey faae Vogn paa den Tiid. Her K. var ligesaa fattig, som jeg; vi vare derfor snart eenige om Beslutningen: den gamle Præstes Vogn var ikke at giøre Regning paa — *ergo* maatte der gaaes. Da vi Klokken 7 havde faaet vor Kaffe gjorde jeg min Reverenz til Afskeed — Hvad? Gaae? Jeg forsikkrede det skulde saa være. Imidlertiid vrevlede vi dog en halv Tiimes Tiid, og det begyndte at Regne — nu maatte

Reysen endelig opsættes, Her K. selv var derfor. Men her var hverken Løn eller Bøn — og jeg vandrede afstæd, uagtet det blødte godt igiennem. Til Lykke havde jeg Støvle paa og i 3½ Timer var jeg i Glim, havde altsaa lgt 2½ Miil tilbage. Jeg gik ind i Kroen, og fik mig noget syndigt Øl; der sad en Bonde, jeg gav mig i Kast med, og vi bleve eenige om, han skulde have toe Kroner, for at ride med mig til Kiøbenhavn. Vi maatte nu først til hans Hytte. Han fik da toe Heste frem, hvoraf han raade mig at ride i sær een: men jeg tog den anden, efter en lille Drengs Raad, som jeg gav en Styver medens Faderen var inde at hente Sadelen, og jeg fandt og siden at den gamle Strik vilde narre mig, da han kun vanskelig kunde følge med. Nu er da vor Studiosus Rytter; og den en dygtig Rytter; det var anden Gang i mit Liv jeg sad paa en Hest, skulde nn ride 4½ gode Miile, og mere, da Bonden gjorde Omvey for at undgaa de Roeskilde Vognmænd. I Førstningen kunde jeg ey styre Bestet; det vilde ind i enhver Ager og havde mange Faxer for den første halve Miil — min *fidus Achates* loe af denne latinske Rytter. Imidlertid fik jeg mig noget Begreb om min Hest, fik mig en dygtig Pidsk, og nu afstæd: mestendeels stoed jeg i Stigbøylene og galoperte afstæd som en Husar — et Guds Under var det, jeg ikke faldt af og brekkede mit Halsbeen. Nu loe Bonden ikke mere, og soer paa at aldrig nogen Kiøbenhavnsk Herremand skulde faae Hest af ham. Imidlertid maatte jeg drøsse efter ham ved Kroerne, og altid galopperede jeg ey heller; Veyen medtog omtrent 5 Timer, Hesten var altsaa ligegod Hest; men syndig var han, og jeg af Dynd og Regn vaad og skiden op til Ørerne. Paa Vesterbroe stoed jeg af, betalte mit Sølv, og dermed var den Valfart tilende. Dagen efter kom Efterveerne af Rytteriet i Kroppen; men jeg var maver og lang som et Kasteskaft, smidig som en Aal, og dette gik snart over.

Da jeg blev examineret i Theologien af Pater Holm ved Deposisen var der en gammel Præst fra Sædland hed

Ratche paa *Consistorium*, han var saa vel tilfreds med mine Svar (den gamle strenge Pater Holm, som toe Dage i Forveyen skieldte mig ud fordi jeg 1 Aar for tidlig var gaaet ud af Skoelen, fortalde mig mit *Testimonium* kunde vel ikke være saa sandt, og jeg blive *reject* — en deylig Trøst — gav mig tre *optime* og endte med den Tilsætning: *egregie respondisti et profectus tuos laudo* — hvor skiød Hiertet sig ikke her op i Halsen?) at han gik strax hen til Rector Neuchs*), og bad ham skaffe sig denne Burs til at informere 2de Sønner han havde bragt til Kiøbenhavn. Her fik jeg da strax noget at fortiene, skjønt lidet, var det dog noget, og en Begyndelse. Drengene havde ingen Hoveder, ey heller Lyst — jeg fik dem siden ind i Kiøbenhavns Skoele, hvor de da eventyrede sig selv.

Nu studerede jeg da til *Examen philosophicum*, og arbeidede i sær i det grækske Sprog under Professor Abraham Kall. Conrector Sahl havde givet os herlige Underviisninger deri; Kall havde faae *Auditores* — ofte var vi i *Collegii* Timerne eene. Han fattede megen Godhed for mig; jeg var da og siden til han blev gift iidelig hos ham, ofte før han stoed op om Morgenens, og jeg lærde saare mange Ting af hans Omgang; jeg havde Lyst til at lære og viide; han giore sig en Glæde af at undervise mig om alt, udarbeidede jeg eet og andet saa rettede han det for mig; vilde jeg have Bøger laante han mig dem — han var mig en herlig Mand. Philosophien havde Sahl godt og grundig forklaret os i Skoelen, jeg havde altsaa dobbelt Gavn af Risbrighths Forelæsninger, og vandt ogsaa hans Yndest og Venskab. Mathematik lærde jeg ikke, da Hee gjorde Abespil af det; imidlertid havde jeg saameget inde at jeg skikkelig kom igiennem ved *Examen* derved, fik mine 35 *bene*, altsaa *Laudabilis* med al Ære 1773.

*) Joh. Christoph Neuchs f. 1717, Rector i Fredericia 1759 i Kjøbenhavn 1770, † 1779.

I denne Tiid blev jeg og nøye kiendt med en Mand, som alt for tidlig blev tabt for Videnskaberne i vort Fædreland, han heed Schouboe*), var da bleven anden Lektie Hører ved Skoelen i Kiøbenhavn. Jeg vandt snart hans varmeste Venskab, og han var mig til saare stor Gavn. Et ypperligt Hoved herlige Indsigter det ædleste Hierte var der hos Manden. Penge havde han aldrig, de gik som de kom, og deri vare vi da lige; deri forskjellig han havde stor Agtelse og kunde fortiene saameget han vilde — jeg var *novus homo*, og skulde blive bekiendt. Schouboe havde Selvfornegtelse nok til at opoffre egen Fordeel for at gavne mig, og gjorde det paa en saa snild Maade, at jeg først bag efter begreb han indirekte virkelig havde givet mig det jeg ved ham fik Leylighed til at fortiene. Han havde blant andre 2 Disciple, som han havde informeret og de vare saare gode. 2 Maaneder for de skulde dimitteres siger han til mig, han havde ey Tiid o. s. v. længer at læse for dem, jeg skulde antage dem, og dimittere dem. Jeg begreb dette var underligt da de havde nu lært alt og sagde ham jeg kunde jo intet i den Tiid lære dem, de vare færdig o. s. v. Der hialp ingen Snak, og han havde alt afgjort det med deres Forældre. Nu repeterede jeg disse toe Maaneder med dem — dimitterede dem og fik derfor det han for den Tiid og Testimonierne skulde have havt over 70 Rdl. Hvem der var glad var Schouboe; og da de stoede sig vel, saa fik han paa sin Regning mig derved bekiendt. Siden skaffede han mig andre fordeelagtige Underviisninger, og vi levede i det bedste Stalbroderskab med hinanden; mange mange gavnlige Kundskaber fik jeg af ham. Han udgav en Oversættelse af *Quinctilians* eene**) Bog, som vist er den bedste der udkom, var i sær Gh. Rd. Luxdorphps Fortroelige — han døde af en hidsig Sygdom 1777 — intet Dødsfald har

*) P. Schouboe f. 1745 † 1777.

**) Tiende Bog. Kbh. 1770.

voldsommere rystet mig end dette. For at kunde dimittere Candidater skulde man have *Baccalaurei* Graden; den holdtes strax efter *Examen philosophicum*. Schouboe vilde jeg skulde tage den absolut vilde han dette, og sagde mig ikke sine Hensigter — der skulde Penge til — dem skaffede han — og saa blev jeg *Baccalaureus*. Vi havde fast fælleds Kasse; da jeg kom siden paa Kadett Akademiet tiende jeg bedre end han, og et par Maaneder før hans siste Sygdom var jeg kommen ud af min Debet til ham, og saa døde han, og om hans Død maa jeg sige: *multis ille flebilis occidit, nulli flebilior, quam mihi*.

Endnu maae jeg nævne Her Sinding*), da Catechet ved Nicolai Kirke, siden Præst i Sædland, død som Præst her i Jydland; en grundig oplyst, veltænkende og god Mand, hvis Omgang ogsaa var mig meget lærerig. Han var en meget, og det udmerket god Prædikant. Med ham havde jeg jevnlig, med Schouboe daglig Omgang.

d. 4 Jan. 88.

Da jeg 1773 havde taget *Examen philosophicum* fik jeg Regenzen og nogen Tiid efter Klosteret af gammel Pater Holm, som gav mig de Penge jeg til Provsten ved Indtrædelsen paa Regentsen skulde betale; da han nok vidste, jeg ingen Kasserer og Bogholder behøvede at holde, for at hestride mine Penge Sager. I det Aar jeg studerede til *philosophicum*, hørte jeg et *Collegium* af Biskop Balle over Mathæus, om jeg husker ret, og Theologien laae mig saa kraftig paa Hierte, at jeg blev inskriberet om Onsdagen, og Dagen efter prækede jeg Syjvslets Præken i Hellig Geistes Kirke; begyndte altsaa at præke saa tidlig jeg kunde. I Vartow blev i de Dage om Aftenen, naar Bønnen var holdet, holdt en kort gudelig Tale bag efter for en Bogstoel i Koret; der havde jeg, som Mester Lektie Discipel adskillige Gange præket; men da jeg tordnede grummeligen for disse gamle Matroner,

*) Sinding blev 1775 Præst i Skuldelev og Selsø; 1782 til Bjerregrav, † 1786.

saa vilde de ikke have den Præk, og trøstede sig ved de ingen Fare havde for at komme i Helvede, da de havde ingen Tænder.

Bastholm var imidlertid bleven Præst i Kastellet*), og da den i Kiøbenhavn bekiendte Herr Østrup**) til Nicolai Kirke, som tordnede ret frygtelig, hidintil havde været min Helt, saa hørte jeg nu ingen uden Bastholm, og han blev snart min Afgud. Ved Proffess. Abraham Kall fik jeg Tilladelse at præke for ham 1ste Pindse Dag til Aftensang, og Bastholm sagde mig da jeg kunde præke for ham saa ofte jeg lystede. Dette var ret Glæde og Gamen for min Siel. Jeg skulde nu til at høre theologiske Collegier: begyndte med at høre Balle og Pater Holm. Balle havde trykt sine *Theses*, og da jeg kunde forstaae dem ved at læse dem, saa blev jeg kied af at gaae paa Collegierne, da jeg i Timen ikke fik nyt nok. Holm hørte jeg et par Gange, gik een Gang paa *Examinatorium*, og da blev han vred for en Definition jeg gav over *vaticinium*; skiendte paa *novaturientes Theologi*, og jeg kom ikke mere paa den Galley; men desuagtet blev han dog mig gunstig. Professor Ancher hørde jeg og nogle Gange, men da *Collegium* saa ofte blev *expederet* med *hodie non legitur*, saa tykdes jeg det kunde ey lønne Umagen at slide mine Støvler op, og blev borte. Treschow hørte jeg een Time *prolegomena* til Moralen; men vilde ligesaa nødig som nogen anden have Mavepine; og den Gang var jeg da der *pro hospitio*: maatte følgelig tage til Takke med Retterne, som de faldt — og betakkede mig for Fremtiden. Jeg hørde og noget af Pater Jansonius over *Theologia naturalis*: det var god Mad; men jeg fik en Condition den Time, og ultsaa maatte Aanden sulte, at Legemet kunde æde.

Mit Arbeide [var] 73 til August 76 var da at informere til *Examina*, præke, studere i sær de skønne

*) 1772.

**) Jørgen Østrup, f. 1725, Capellan ved Nicolai 1760, † 1780.

Videnskaber, læse allehaande philosophiske og theologiske nyere Skrifter, og fra Michaelis 1775 til August 76 hørde jeg uafbrudt en *Collegium* af Janson over den aabenbarede Theologie, som var herligt. Min Hoved Lyst var at præke og disputere, jeg var *opponens* ved alle muelige Leyligheder, og derved bleve mange vrede, kaldte mig, som min Biograph meget rigtig bemerker: *Smith ex auditorio*. Min Hensigt var at blive *Decanus* paa Klosteret, og dette var vel og skeet om jeg var bleven i den Tour. Jeg prækede i sær ofte i det Harboeske Enke Frue Kloster i Stormgaden, og gjorde mig 1775 megen Møye for at blive Prædikant der, da der var *vacanse*; jeg prækede paa Valg; men en Fætter af Bispen og Directeuren Hersleb prækede naturligviis bedre. 1774 skulde jeg disputere for Klosteret, jeg skrev da en Disputaz *de electione Judæorum, perfectionibus divinis consentanea*, som blev trykt, og den forsvarede jeg, som en Kegle i Regenz Kirken. Mange havde trued de nu skulde betale mig for min Disputere Lyst; Kirken var pakket fuld af Studentere; men da jeg *inviterede auditores* taug alle stille. Schouboe og Sinding vare mine ordinære *opponenter*; de vare skarpe Disputatores, Munden og Sproget stoed mig godt bie, og altsaa frygtede de fleste de skulde just ikke gjøre stort Bytte; men snarere falde af ved Siden af Sinding og Schouboe. Det var og min Speculation da jeg valgte disse *opponenter*; thi naturligviis kunde nok en og anden have pint mig noget; men dette betænkte de sig nu paa. Jeg gik nu, som Seyer Herre af Striden, og vi vederqvægede os efter Dagens Byrde og Hede ved en lystig Smaus, *nota bene* Studenter Smaus. Paa Valkendorphs Collegium var et Præke Selskab, hvori Biskop Hee*) var Præses. Som jeg gierne var allevegne saa kom jeg og i dette Selskab. Hee var der første Gang jeg prækede, sagde mig selv intet om Prækenen; men til en gammel Islænder, som

*) Jørg. Hee f. 1714, 1764 Provst ved Holmen, 1777 Bisp i Aarhus,
† 1788.

hed Muhle, der var Medlem, og døde siden i Göttingen sagde han jeg prækede, som en Hedning, der var ikke bibelske Sprog nok. Siden prækede jeg engang for ham i Holmens Kirke, og den Gang skrev jeg Præken efter hans Hoved; og var jeg et Christen Menneske. Hin latinske Disputas havde Abraham Kall, Bastholm, Sinding, Schouboe seet igiennem for mig, enhver havde giort sine Bemærkninger til dens Forbedring, altsaa var den heel høvisk.

Biskop Balle har den Arvesynd, at han er saare lættroende, kan altsaa dreyes, og dreyes og dreyes igjen af hvem (som) finder Fordeel ved at bedrage ham: Tiiden har dog giort ham noget klogere. Jeg hørde ey hans *Collegia* med stor Fliid, som jeg forhen har sagt, jeg roesde Bastholm, som den største danske Prædikant, og nu bildte nogle af hans Apostler ham ind Pater Holm havde forbudet mig at gaae paa hans *Collegia* — der var Koen solgt. Nogle af disse Øretudere, som kiendte min Galskab, og vidste de behøvede kun at give mig Leylighed til at snakke saa skyede jeg hverken Ild eller Vand, gave sig ofte i Tale med mig om Balle og nedsatte Holm i Samenligning med ham; naturligviis huggede jeg nu løs paa Balle, og dette sagde de ham igjen; men ikke hvad der havde foranlediget denne Tale. Imidlertid foreslog Holm mig for Facultetet til at faae Rosborgs Stipendium — jeg fik det, gik op til Balle og Ancher, og takkede, og nu var Balle ganske mild. Jeg bad ham høre mig præke paa Valkendorphs *Collegium*, han og Ancher lovede det, og kom. Dette var nok i Enden af 74. Janson kiendte mig endnu ikke — han lovede og at komme, var der og; og Menneskene vare tilfreds med mig; Balle i sær gjorde mig allehaande Complimenter paa Stædet; Janson sagde kun han talde nok siden med mig. Nu stoed jeg en Stund godt med Balle, men da jeg 75 for Alvor begyndte at høre Jansons *Collegia*, og kom ey paa Balles, saa var der atter Ulve i Mosen. De Balliske Apostle frygtede og jeg skulde gaae dem i Veyen, om jeg havde det heele

Facultet paa min Side; de skieldte paa Janson, jeg betalte dette ved at skielde paa Balle — og naturligviis blev Balle, som ey vedste Samenhængen vred. Paa Jansons *Examinatorium*, hvor jeg ofte var selvanden, sielden vare vi over tre, blev jeg i sær kiendt af ham: og een Aften, da vi vare færdige, bad han mig komme ind til ham: nu viiste han mig adskilligt i de skionne Videnskaber, jeg ikke da kiendte, og bad mig spise den Aften med sig; dette gjorde han siden ofte; men min Ven kan nok tænke, hvor dette ansporede min ellers løbske Siel til at arbeide, og viise mig værdig den Agt han frem for andre udmerkede mig med; og mine Samtaler om Balle, med Antagonisterne, som ærgrede sig over den Yndest jeg havde af Janson bleve vist ikke koldere end de forhen havde været. Imidlertid havde jeg faaet at viide, der paa Landkadet Akademiet var en philosophisk Lære Plads: en gang jeg var hos Janson talde jeg herom, han sagde det kunde ikke være galt at søge den om den blev ledig, og udlod sig intet videre. En Maaned omtrent derefter siger han til mig: jeg havde taelt om den Plads, om jeg ønskede mig den: De kan læt giette Svaret, og nu fortæller han, at han havde talt med General Gude, og han havde lovet, jeg skulde ved *vacanse*, han snart ventede, blive Manden. Her behøver jeg ikke at giøre nogen Komentær over Jansons Adfærd og mine Følelser. 1776 gik dette i Opfyldelse. Men her maa (vi) nu staae en Stund, og jeg maa løbe tilbage i de Aar fra 72 til 76 for at fortælle et og andet, som har havt Følger paa min Karakter, Kundskab og Tilstand. Schouboe, som vidste jeg behøvede at fortiene Penge vaagede iidelig for at skaffe mig Informationer. Nu skeede det i Begyndelsen af 74 at der blev taelt til Schouboe om at informere Borgemester Suhrs yngste Søn; i Mitten af Aaret skulde dette gaae for sig, og paa denne Tiid spørger Schouboe mig om jeg vilde antage denne Plads: den var meget fordeelagtig; og jeg var færdig; nu skulde Schouboe bringe dette i Rigtighed. Men, her gik en Maaned efter

en anden, og ingen Ende fik det. Sagen var at den forrige Informator tiggede for at blive der. Nu har jeg den synderlige Natur, at jeg aldrig er mindre i Stand til at arbejde, end naar jeg venter en behagelig Muelighed skal realiseres: Ubehageligheder kunne vel for Øyeblikke gjøre mig lidt forstyrret, men det gaaer over igien, og da jeg i Forventningen af dem altid understøttes af den Følelse, jeg vel skal overvinde dem, saa er Frygt en af de Lidenskaber min Siel allermindst kiender til. Men Haabet er min Bøddel, som legger mig paa pine Bænk indtil Sagen er afgjort; thi da staaer jeg op og ryster mig, og naar jeg kun har en Ende, saa bryder det mig ikke stort, hvordan den saa er; min Siel arbejder da paa nye Planer, og de gamle ere glemte. I det halve Aar min gode Schouboe negotierte om den Suhrske Informator Plads, som i Hensigt til en tilkomende udenlandsk Reyse var saa fordeelagtig, gad jeg intet gjøre, uden at læse i det Skønne, og præke; og snakke med mine benævnte Venner. Endelig gik denne Plan overstyr, og Schouboe fik nye Projekter at skaffe mig een endnu nok saa fordeelagtig Condition hos Agent Budenhof — den bekjendte rige Baads-Mand i Kiøbenhavn: jeg talde endog med Manden — men atter drøssede dette hen i næste Aar, og hen ud over Paasken, og der blev intet af; men jeg spildte ved det Spøg fast 1½ Aar, som jeg under de uroelighedsfulde Forventninger ikke brugte, som jeg ellers kunde og burde have brugt dem. Min Omgang med mine gamle og lærde Venner erstattede vist nok for een Deel Mangelen af egen Læsning, skaffede mig og i kort Tiid prøvede Kundskaber, som jeg ellers i mange Dage ikke havde kundet læst mig til; men jeg kunde dog endnu have gjort større Fremgang. Imidlertid har jeg levende Overbeviisning om den Erfarings Sandhed, at et ungt Menneskes høieste Lykke er daglig og fortroelig Omgang med gamle og indsigtfulde Mænd, hvis Kierlighed han kan vinde. Ved en Øyen Sygdom jeg 1773 havde blev jeg eendeel standset i min Læsning. Det græske Sprog,

hvis Natur og Genie Sahl havde herlig givet os Andledning til at kiende var den Gang mit Favorit Sprog; til *Examen Philosophicum* havde jeg under Kalls Anførsel læst en heel Deel heraf; men et par Maaneder for Examen havde jeg for at repetere dette og de andre Ting andvendt ogsaa det meste af Nætterne: Øyenlaagene bleve heftig inflamerede; Examens Dagen mod Aften maatte den gamle Conference Raad Kall læse Hebraisken op for mig, at jeg af Hovedet kunde oversætte den: jeg kunde ey adskille et Bogstav. Dr. Guldbrand curerte mig endelig; men de første 3 Aar maatte jeg qvakle med Kryder Poser og Øyensalve; maatte om Middagen en Tiimes Tiid sidde med bedekkede Øyen, for deels med de kiøende Urter at trekke Heden af Øynene, deels at vederqvæge dem, efter Formiddagens Brug. Jeg var ofte inderlig bedrøvet at jeg ey kunde læse saameget jeg ønskede; og maaskee skulde de forbenævnte Sinds Uroeligheder adsprede mig, da jeg maaskee ellers havde læst mig blind. Imidlertid havde jeg i min Læsning, som den var, den Fordeel, at jeg aldrig har læst nogen slet Bog i den Tiid; thi jeg fulgte heri mine Venners Anviisning. Jeg blev Student tillige med Secretær Harboe, en Søn af Biskoppen og Hviid, den sist afdøde Stifts Provst Hviids Søn. Denne siste proponerer, at vi skulde oprette os et Selskab for at arbeide i det skønne, nogle flere kom med, og vi samlede os nu engang om Ugen, da den hvis Tour det var oplæste sin Afhandling, og denne blev af en anden bedømt. Samlingerne holdtes paa mit Kammer, og saavel i mine Udarbeidelser, som Bedømmelser havde jeg godt ved at figurere i dette lille *Collegium*, da Schouboe, min *fidus Achates*, altid giennemlæste mit Arbeide, og meddelte mig sine Betænkninger. Saa faa Penge jeg havde fik jeg mig dog gjort en stor Bogstoel, med en Skammel til, som et Katheder, og der stoad jeg da som en Helt og perorerede og critiserede mine Stalbrødre, og det i al Broderlighed; men dog i Følelse af Kraft, som min Ven læt formoder; og den tilkomende Professor spirede

allerede op i Russens Hierte. Disse Arbeider bleve indskrevne i en Protokoll som Biskop Harboe ved sin Søn fik at see, og dette vendte Mandens Hierte til mig, som, efter hans egen Sigende til mig i den seenere Tiid, allerede fra Skoelen af havde agtet paa min Vandel med Biefald. Denne Mand blev i den følgende Tiid min troefaste Velynder og Ven. Herom mere i det følgende. Da *Examen philosophicum* var endt gav han mig, uden at jeg havde endog havt en Tanke derom, et *Stipendium* paa 30 Rdl. af egen Drift; og dette var naturligviis saare vigtigt for mig i min oeconomiske Tilstand.

1774 boede i mine Forældres Huus, som vi endnu havde en Parykmager, han fik en Svendsk Svend som hed Knoblauch; et af de originaleste Mennesker i Klogskab og Galskab jeg har kiendt. Der var da ingen i Kiøbenhavn som kunde arbeide med ham hverken i Hurtighed eller Ziirlighed og Godhed, og den Mester han var hos trak alt Arbeide til sig. Men han var der altid paa det Vilkaar at han, naar han besørgede Mesterens Arbeide, maatte for sig selv forfærdige, under Skiul af Mesterens Navn, alt det, som maatte bestilles hos ham selv. Da jeg jevnlig kom til Mesteren, saa talde jeg ogsaa med Knoblauch; og denne havde et saare aabent Hoved, havde allehaande Læsning, i sær i den svenske Historie; men fornemmelig havde han mangfoldige Mechaniske Speculationer og blant andre den faste Tanke, han skulde udfinde et *perpetuum mobile*. Han tilbød sig, da vi bleve kiendte at *acomodere* mig, som han ellers ikke gjorde ved nogen, og vi bleve da meget vel kiendte med hinanden. Jeg søgte fiern og nær at skaffe ham Arbeide, og at Menneskene ret kunde begribe hvilken herlig Arbeider han var, bestilte jeg mig Parykker af ham, og skar mit Haar, som var stærkt, af, uden at betænke mig et Øyeblik paa at forvandle mig i den Alder til en Parykblok. Min Hensigt lykkedes, og Fyren fik saa meget Arbeide, og blev saa vel lidt, at adskillige tilbøde ham Forskud, som han dog ey behøvede til at sætte sig ned

i Kiøbenhavn, som hans Reyselyst og uroelige Hoved dog ey kunde tillade ham. Hans Fortieneste mechaniserede han bort, og var stundum nær ved at blive gal over sit *perpetuum mobile*. Han havde voldsomme Lidenskaber, var stolt paa sin Forstand og Færdighed, og farlig længe blev han ey paa et Stæd. Han gik og til andre Mestere, som begierlig modtog ham; imidlertid omgikkes vi al den Tiid han var i Kiøbenhavn, og jeg har siden fra Rusland havt Brev fra ham, han boer nu som Mester i Petersborg.

Engang komer han til mig og fortæller, han havde fundet en tydsk *Doctor juris*, som hed Kuhn, denne var ved allehaande Stød af Skiebnen bleven forarmet (han havde i Kiøbenhavn i Bargums Tieneste holdt sin egen Equipage o. s. v.) og vilde tage Livet af sig selv o. s. v. Jeg maatte see at hielpe ham til nogen Fortieneste. Min Resolution var snart fattet, jeg vilde tale med denne, han talde godt Latin, var stærk i de skønne Videnskaber, efter min Følelse, forstod de fleste Europaiske Sprog, og kunde fegte, var ulykkelig, det var min Mand. Jeg havde en eyegod Mand til *contubernal* paa Regensen, hed Jacobsen, en herlig Svend, ham fik jeg til at lade vor tydske Doktor ligge hos sig, da jeg laae hiemme, nogle af os sloge sig samen for at lære at fegte (jeg har mine Floretter endnu) andre lærte Italiensk og Fransk, og inden 14 Dage havde jeg forvisset ham om en 14 a 15 Rdl. maanedlig Fortieneste. Dette gik herlig 3 Maaneder, Fyhren fik sig opklædt, og vi vare alle vel tilfreds. Men nu kunde Mester Fix ikke taale gode Dage, begyndte at svire og forsømme Lektionerne, og de næste 3 Maaneder gjorde han det saa galt, at jeg maatte bede ham søge sig anden Leylighed og sørge for sig selv. Han havde megen Vittighed, en beget Hukommelse, havde, som Advokat i det Hessiske giort nogle Spektakler, hvorfor han rømte og lod sig hverve ind til Kiøbenhavn. Der saa Bargum*) ham Hændelseviis, og da han kiendte hans Duellighed løste han ham ud, og tog ham paa sit Kontoir,

*) H. F. Bargum Hoveddirektør for den guineiske Handel.

brugte ham til Fornøjelse; men da Bargum gik bort, faldt denne tilbage i Armod; og da jeg blev nødt til at lade ham gaae fra mig, lod han sig som Underofficeer engagere til at gaae paa Verving til Vorms. Derfra er han siden reyst bort, og begyndte en lærreds Handel i Tydskland et Stæd, hvorfra jeg siden intet veed om ham.

Denne Kuhn, som var vred paa det heele Menneskelige Kiøn talde ofte med megen Agt og Berømelse til mig om vor Ven Wiehe, og sagde mig jeg burde kiende den Mand. Jeg blev tilsist og begierlig efter at giøre dette Bekiendtskab; han sagde mig Wiehe var hans Velgiører og vilde vist blive min Ven: jeg gik med ham hen til denne herlige Mand, og fandt at han overgik Kuhns Lovtaler. Saaledes blev jeg bekiendt med Wiehe, hvis Venskab har saamegen Samenhæng med min øvrige Vandel og Skiebne. Derom mere i det følgende.

Kuhn havde strax merket at det var min Passion at snakke Latin og Disputere; han fortæller mig da en Dag, han kiendte en Underofficeer, hvis Fader havde været *Professor* i Lund, men som formedelst en Kierligheds Handel, havde forladt Sverrig, og nu stod i Prinds Frederiks Regiment, og denne var en gruelig Disputator. Jeg sagde han skulde bringe mig ham; og nu havde jeg en Deel af mine academiske Kamerader hos mig paa Regensen, Kuhn og Underofficeeren som hed Treutiger kom, og vi Disputerede i et par gode Timer. Det forstoed sig selv denne Disputator skulde komme oftere; og nu fik jeg hans *curriculum vitæ* at viide. Han havde for kraftig elsket en bekiendt *Professors* Datter i Lund, drog for Følgernes Skyld med hende til Kiøbenhavn, hvorfra hun reyste tilbage smalere end hun kom did: han levede der et Aars Tiid af det han havde, da dette var fortæret, gav han sig under et fremmet Navn i Tienesten, som Soldat, men han blev røbet af en Landsmand, og hans rette Navn saaledes bekiendt; derpaa avancerede han til Underofficeer. Han var en herlig Latiner, var i Synderlighed stærk i den skolastiske Philosophie, havde bestemt sig

til at være *academicus*; men var som sagt komet ud af sin Tour; denne Eventyrer skulde man da og hielpe.

Nu skeede det, at der blev holdt *Doctor Promotion* ved Prinds Frederiks Formæling; der vilde jeg have Fyhren op at viise sig. Balle var jeg vred paa, blant andet og for de Fornærmelser han havde tilføyet den gamle Holm, og jeg saa klarligen Treutiger skulde flye ham noget at gjøre. Enten Treutiger nu peb eller sang saa maatte han afstæd. Jeg fik ham Disputasen, Natten for var han hos mig, og nu træder han da op imod Balle *in auditorium superius*. Han forespurgte sig ved *pedellen*, om det var tilladt at *opponere* — *Rector* svarer ja. Alles Øyne vare henvendte paa den bevæbnede *opponens*, og Balle havde sin store Ulykke med ham, var en Gang nær bleven bet. Imidlertid *opponerede* han med Modestie og Balle gjorde ham tilsist mange Complimenter og var glad ved han slap ham. Hans Navn blev siden i de hamborgske Aviser nævnet med Berømmelse; men ingen vidste hvor han var kommen fra. Hans Officerer som fik dette at viide vilde, at han skulde Dagen efter *opponere* mod *Ianson*, dertil havde han ingen Lyst og jeg ikke heller — imidlertid maatte han dog gaae derop, og *expederede* sig i al enfoldig Korthed, da han havde taget nogle Argumenter, som egentlig ikke hørde til Sagen, og som *Ianson* rigtig nok bemærkede. Den forrige Dag disputerede han med Varme; men denne Gang interesserede det ham ikke.

Jeg fik ham derpaa i Huuset hos en Bager, hvor han havde alting frit og Betaling til for at underviise hans Børn: vi vilde have ham indsciberet ved *Universitetet*: han fik meget berømmelige Vidnesbyrd fra *Universitetet* i Lund, hans Officeerer frietog ham for alt af Tienesten de kunde; men længere end et Aar kunde han ey være ordentlig, han var komet ind i Soldater Livet, blev skiødesløs i sin Underviisning, troede heller ikke han som Litterat kunde gjøre Lykke her da han var en Svendsker — kort han blev ey det, jeg og en Ven af

mig, som jeg siden faaer Leylighed til at nævne, der ogsaa meget hialp ham, ønskede. — Han kom fra Bageren, og siden veed jeg intet af hans Bedrifter. Han stoed ved Kapitain Holchs Kompagnie. Imidlertiid havde jeg dog ved hans Omgang vundet adskilligt i Disputere Væsenet og den philosophiske Bestemthed under Foredraget. — Fruentimmer Yndest har aldrig været min Sag at søge, og jeg var i mine Børne Aar nær ved at skringe min Hals i Tu, naar et Fruentimmer vilde kysse mig; imidlertiid havde dog Fruentimmer Omgang, saa sparsom jeg end har havt og ønsket den, afslebet adskillige Raaheder i min Siel, og havt sin Indflydelse paa mig. Fra min Barndom af havde (jeg) kiendt et ungt Pigebarn, som opvoxede med mig, men som jeg aldrig da kunde forliges med. Endeel Mellem Aar saae vi ikke hinanden; men Herr Knudsviig talde i den seenere Tiid ofte om hende med Berømtelse, og havde som jeg da han blev Præst merkede Speculation paa denne Pige. Vore Barndoms Keglerier havde endnu saa stor Magt over mig at jeg iidelig sagde ham imod i det Kapitel, og Omstændigheder gjorde, at han ikke søgte sin Brud der. *Gutta cavat lapidem non vi sed sæpe cadendo* — jeg blev dog tilsist nysgierrig efter at see Menneske Barnet igien; det skeede, og jeg begyndte at troe jeg havde Uret. Det var mig ikke vanskeligt at fornye det forrige Bekiendtskab, og det blev i den egentligste Forstand Venskab mellem os, merk vel platonisk Venskab, saa løyerlig dette end klinger. Hun havde Lyst til Læsning, var Munter og et godt Gemyt: jeg skaffede hende alle de danske Skrifter jeg kunde faae fat paa, lagde mig endog ivrigere efter de skønne Videnskaber for at kunne desmere moere hende. Hun ønskede at lære Tydsk, jeg lærde det selv for at lære hende det; men hendes Mama havde ey stor Lyst til dette Tydskerie. Imidlertiid gik dette dog and, og uagtet allehaande Hindringer gjorde hun dog nogen Fremgang i Sproget. En gammel rig Knast friede til hende — hun kunde ey lide ham, vilde ey have ham —

og vi pinede den arme Synder ynkelig heel ofte; vi vare Børne Venner og hvad skulde Mama og han sige dertil. Imidlertid ønskede Mama nok at have mig paa en god Maade af Veyen, og dertil gav mit gale Hoved hende god Hielp. En Søn, hnn og havde skulde reyse bort; *discursive* fortæller hun da, engang vi vare samlede, at naar han var borte, saa maatte de leve uden Selskab o. s. v. Jeg applicerede strax Texten og besluttede at afbryde al Omgang med Familien naar den Tiid kom. Der var aldrig til den Dag, og blev aldrig efter den Dag taelt et Ord mellem Pigen og mig, som havde nogen Kierligheds Deklaration til Hensigt: Tanker er jo toldfrie; og skjønt jeg troer at Pigens Tanker ikke vare saa ganske uharmoniske med mine, saa var dog Venskab Punktet hvorom alt vendte sig. Jeg udlod mig med at ville blive borte, dette var hende just ikke ganske behagelig at høre — jeg kiendte ey Mennesket den Gang til at kunde læse i hendes Siel, hvad jeg siden har begrebet stoed der: kort, jeg fulgte mit Forsæt, Broderen reyste, og jeg afbrød tydsk Læsningen og blev vel et Aar borte derfra. Der var en Tomhed i min Siel det følte jeg; men jeg var egensindig nok til at overvinde den Følelse. Nogle tre Gange saae jeg hende siden, hun blev gift: hendes Mand bad mig til dem, jeg vilde ikke komme; endelig kaldte han mig op paa Gaden, og førte mig did: og i disse tre Gange har jeg ikke talt med Familien fire Gange. Denne Tomheds Tilstand fik min uregierlige Siel sig selv at beskieftige sig med. En gammel Beridder, Pensionist, havde sat et ungt Fruentimer, som var beslægtet i Pension et Stæd hvor hendes Fadder var Officeer, og hun skulde, som en Pensionær, gaa til Pension i et Stæd uden Land, og der, Someren efter hiem til Forældrene, som skulde leve hos Familien været i Kiøbenhavn. Hun var en gammel Ende, hun var stille af Væsen, sund og stærk, og hendes Forældre vare fattige, og det varede ey tvivlsomt om hendes Forhold med hinanden. Den gamle Pensionær spurgte jeg engang ad om han

et
de
det
fik
jeg i
ærer i
e Tiid
r Tittel
8. 1776.
rfor man
og Sahl i

vilde ey have sin Kost NB. for Betaling hos min Moder: Det blev afgjort og min *Dulcinea de Toboso* reyste nu, skjønt meget mod sin Villie did. Man merkede læt at vi vare Venner; og allehaande Konster blev brugt for at vende mit Hoved om. Jeg gjorde den arme Pige megen Uret; endelig skulde hun reyse hiem, men da Schinch fik Underretning om at hendes Forældres Tilstand var saare ringe, gjorde han sig Umage for at skaffe hende en Condition. Den fik hun hos en Præst i Sædland. Vi skiltes meget bedrøvede ad: hun spaaede Skiebnen. Jeg skrev hende saa mange Underligheder til, at vi hævede vor Forbindelse; siden er hun gift med en af mine meget gode Venner, som vidste vor Venskab, og havde længe havt hende i Tanke. Hun er lykkeligere end hun kunde have bleven med mig; og Forsynet har vildet jeg skulde gaae en anden Vey end jeg i Forbindelse med hende havde gaaet. Det siste halve Aar hun var i min Moders Huus var hun der uden Betaling, da hun biede efter Condition, og hiin gamle Fyhr havde ey Raad til at betale for hende længer. Skiebnen har sørget for, at jeg ey skulde have Aarsag til at forarge mig over den Forlovelses Færd, som i sig selv var ungdoms Ubetæksomhed; Pigen var ikke bestemt for mig, og jeg ey for hende, og dermed er det Eventyr ude.

I Begyndelsen af 1776 blev jeg af gamle Holm foreslaaet til at faae Borchens *Collegium*: Balle, Ianson Ancher og Holm gave mig eenstemmig deres *vota*, d var en *theologisk* Plads; Ianson, som var *Rector* gjorde sig i Synderlighed Umage at dette skulde lykkes — gik dog feyl: og een, jeg selv havde underviist. Pladsen. Jeg blev snart trøstet over det Tab, da August blev kaldet til Landkadet Akademiet som L Philosophie og de skjønne Videnskaber. I samr dette skeede udgav jeg trende Prækener unde Hellige Taler holdte af L. Smith. Kbhvn., Jeg havde skreven en næsviis Fortale dertil, hv snusede mig i en Journal. Professor Baden

critisk Journal og den lærde Tidende recenserede mig saare høvskelig.

Med Wiehe var jeg imidlertid mere og mere bekiendt, vor Omgang blev daglig og fortroelig, og her blev mit Hoved vendt til at tænke over det praktiske i Livet; om Handel og Rørelse og disse oekonomisk politiske Speculationer, min Ven veed mit Hoved siden har været saa fuldt af. Min Kone*) er en Systerdatter af Wiehe, var den mellemste af tre Systre, som jeg især heftede min Opmerksomhed paa, da hun havde stor Lyst til at læse, talde fornuftig og kort uden at prale af Læsning, havde uindskrænket Kierlighed for sine Systre, hvoraf jeg sluttede hun ligesaa skulde engang elske sin Mand. I 3 Aar agtede jeg paa hende for at kiende hende, i Begyndelsen af 79 bleve vi forlovede og i Novb. samme Aar holdte vi Bryllup. Ingen Mand kan ønske sig kierligere, dydigere, bedre Kone: hendes Siel er ædel, aaben for Menneskers Nød, færdig til altiid at lindre den. Hun har den fineste Følelse af hvad der er Ret og Godt, dydigt og stort — og deri skulde faae kunne ligne hende: hun sørger stedse mere for min Moder og mine Systre end for sig selv, Der maae vist være en bedre Tilstand til; thi hendes Dyd kan ikke finde Belønning her i Tiiden. Dette var en Anticipation af nogle Aar; vi gaae tilbage til August 1776.

Jeg begyndte i Septbr. Maaned at læse for Kadetterne og havde allehaande Øvelser for med dem i det skønne. De skulde naturligviis og stundum skrive Rapporter, men her begreb jeg at disse militær Termini maatte forstaaes om jeg skulde rette Arbeidet. Jeg begyndte da at studere Struenses Artillerie og Fortification, giennemnik *Professor Krebs dictata* over *Tactiken*, læste siden Guibert og Turpin; Reglementet glemte jeg heller ikke — og nu var jeg ingen Kastekiep, men aandede iidel Soldatiskhed, og stoed mig derfor vel med Soldaterne. Gamel Gude

*) Christiane Frederikke Speerfeldt født i Pyritz i Pommern.

havde for Skik, at han ofte kom ind i Timerne, og saa vilde han *docere* paa sin Viis. Jeg, som ey da saa læt kunde samle Tankerne naar de bleve afbrudte, blev en Dag, da jeg stoed i Kathederet bister over dette, og da han holdt op at snakke, og jeg begyndte igien kunde han merke jeg var arrig. Han taug, gik ind til en af de andre Informatorer og sagde: der vorige (min Formand kunde han ey lide) stand in dem Catheder wie eine Nacht-mütze; dieser steht wie eine feuerspeyende Drache. Manden havde just ikke Uret. 1777 læste jeg over Phychologiens Logica, som jeg selv udarbeidede og *dicterede*, den gamle Historie efter Schröch, Geographien og saa allehaande Øvelser i det skønne. I Enden af 77 udarbeidede jeg en liden Piece: Den naturlige Religions første Grunde. 8. Kbhvn. 1778. Den blev udgivet ved nye Aar, og vilde jeg bruge den næste Aar, nemlig Aar 1778. Ved dette Aars Begyndelse fik den Berlingske lærde Tidende en Forandring, jeg blev der Medarbejder, og har skrevet de Recensioner i den Aargang, som ere merkede med Z. foruden adskillige Anmeldelser af udenlandske Skrifter tildeels *extraherede* af fremmede Journaler. Jeg begyndte og en ordentlig Udarbeydelse af en psykologisk Lære Bog, som samme Aar blev endt og udgivet under Tittel: Sielelærens første Grunde. Samme Aar fik jeg og Deel i det almindelig danske Bibliotheks Udgivelse, da Proft var nødt til at give de første Arbeidere Afskeed, at ikke Publikum skulde give hans Bog Afskeed. Der var Abrahamson, Top Wandal, *Professor* Abildgaard, *Professor* Bast og jeg siden Hovedmændene for Bestyrelsen af dette Skrift: deri er *bona mixta malis*. Jeg skrev og selv nogle Stykker blandt andet en lille Komoedie: Skovhugsten som ogsaa separat er aftrykt. 8. Kbhvn. 1778. Andledningen dertil var denne.

Det var 23 Septbr. 1778, som det alle andre Aar var Madam Wiehes Geburths Dag; dette er en herlig Kone, og til den Dag blev den skreven. Hun vidste

naturligviis intet deraf. Wiehe fik det at viide en 8 Dage i Forveyen, og vi førte nu Stykket heel ziirlig op, hvortil der i Wiehes Gaard var god Leylighed; og Wiehe og jeg havde de toe Hoved Roller. Denne var een af de lystige Dage i mit Liv. Piecen er siden, som jeg her i Veyle har seet, eftertrykt i Hadersleb, og sælges blant andet Bønder Gods til Menneskenes Glæde og Gamen. —

Prof. Krebs læste nu paa Giethuset over de mathematiske Videnskaber for Officererne, han og Risbrigh opmuntrede mig ofte til at gjøre det samme over de philosophiske. Endelig taler jeg med General Huth og Hertugen af Beveren, da Gouverneur i Kiøbenhavn herom, dette gav jeg dem og skriftlig at jeg uden Betaling vilde begynde dette — de kunde da see om det lykkedes eller ikke. Til den Dag havde jeg ey endnu seet Geheime Raad Guldberg. Jeg forsøgte een Gang i Begyndelsen af 78 at faae ham Tale; men i Forgemakket var der en Trængsel, dass sich Gott erbarme, jeg gik min Vey slog en *convolut* om min naturlige Religion og sendte ham — og dermed var den Cour ude.

Gammel Gude blev nu meget affæddig, Harboe vilde gjerne være Cheff. Adskillige Uordener var der i Underviisningen, som Krebs og jeg gjorde ham opmerksom paa, han talde med G(uldberg) herom og nævnte mig, som den der kunde forklare Sagen. G(uldberg) bad ham lade mig komme til sig, og blev en Søndag Aften bestemt til den første Samtale jeg havde med Manden. Han beholdt mig der en stiv Time, kørte om med mig i mangehaande Ting, giennemgranskede mit heele Ansigt, bad mig derpaa at give ham en skriftlig Underretning om Akademiets Tilstand, og sagde jeg kunde kun melde mig naar jeg vilde tale med ham: jeg efterkom begge Deelee; men blev saa længe borte at han, da jeg anden Gang kom næsten havde glemt mit Ansigt; jeg handlede da nogle Gange med ham om mine Forelæsninger, som jeg skulde have Ordre til; men det fik ingen Ende for jeg sendte ham min Sielelære, da den var færdig; han

troede nu jeg kunde læse og Ordren kom i Begyndelsen af 1779 de første Dage i Aaret. Imidlertid havde Krebs og jeg Spektakel med den gamle Gude, hvis Siele Kræfter og Legems Styrke daglig aftog, og Hovedsagen var Kadetternes *translation* i Klasserne, som han gjorde heel ofte arbitrær og vi vilde have efter faste Regler. Ved den Leylighed blev der handlet om Underviisningen for 1779, det var vel en Maaned for nye Aar. Jeg sagde ham da, jeg havde en Sielelære under Trykken, jeg blant andet vilde forklare. Forklare Sielelæren maatte jeg nok; men han forbød mig at lade den trykke, da ingen maatte criticere Akademiets Arbejder, og det gjorde de da. Jeg blev varm, Gamlen vred og svor jeg skulde blive afsat om jeg trykte Bogen. Var den aldrig trykt før skulde den trykkes nu; men jeg tænkte dog paa Præservativer. Nu besluttede jeg at dedicere den til Kronprindsen, jeg tænkte ganske fornumsteligen, hans Navn er dog en Skyts Gud, og han kan selv *labentibus annis* blive det: alle Folk dedicerede den Tiid til Arve Prinds Frederik, dette var mig for hverdags, og efter Omstændighederne tykdes mig det at være Hyklerie. Kr. Pr. skulde altsaa være min Genius, og hans Navn staaer i Bogens Pande, hvilket for gammel Gude betydede det samme som om der havde staaet: *cornu ferit ille, caveto*.

En Kadet Kalnein*), som siden blev ulykkelig, et ypperligt Hoved, havde paa Dansk oversat Krebs Skrift om Fortificationen; Gude forbød og hans Navn, som Oversætter ey maatte staae paa Tittelen. Krebs talde med Guldberg herom, og han vidste vi havde allehaande Bryderier med den Gamle. Da nu Guldberg havde faaet min Psychologie, skrev Prinds Frederik et Brev til Gude, hvori han bevidnede sin Glæde over Akademiets Floer under hans Bestyrelse, at det var til Ære for ham at en Kadet kunde oversætte slig en Videnskabs Bog, bad

*) C. Christop Kalnein f. 1758. Officeer 1780 ved det falsterske Regiment. Afskediget 1783 † 1797.

ham sige mig jeg skulde læse for Officerer, og fortalde, at Valget af Krebs og mig til Lærere ved Stiftelsen gjorde Hans Excellence megen Ære. Gude forelæste os dette, var glad ved de Complimenter han fik, men saae nok vi havde Baghold, og han skulde fare i Mag.

Her maae jeg atter gjøre en Retur til 1775, da jeg nær havde glemt en Hovedtildragelse, som har megen Samenhæng med den smule Smag og Kundskab jeg har forhvervet mig. Dette Aar var jeg tilligemed nogle flere, hvoriblant den ypperlige Kamer Raad Wadum i Rentekammeret i Laug samen for at oprette os et Selskab, som under Navn af det danske Litteratur Selskab er nævnet i Publikum. Indretningen var, at enhver af os skulde i sin Tour forelæse et Selvudarbejdet Stykke, Poesie eller Prosa; dette *circulerede* da meilem de andre til nøyagtig Bedømmelse; derpaa giennemgik Forfatteren Kritikerne, forfattede skriftlig sin Besvarelse, og Stykket blev da anden Gang foretaget i Selskabet, og da i al Venskab handled om det(s) Fuldkomenheder, Mangler og Forbedringer. Kapitain Abrahamson, hvis Styrke i det skønne og dets Kritik er noksom bekiendt fik vi kort efter til Medlem, og disse Arbejder, i Synderlighed hans Omgang har jeg vundet uendelig meget ved, hvad Nøyagtigheden og Bestemtheden i Sprog og Udtryk angaaer. Vi arbeide troelig med hinanden, og er der nogen egte og sand Smag i mine Arbejder, saa har jeg fornemelig dette Selskab at takke for at jeg har lært at bruge Filen. Siden kom Schiønheyder og Philosophen Rothe ind i Selskabet; og derfra det Bekiendskab, og lærerige Omgang jeg har havt med disse drabelige Mænd. Kamer Raad Wadum blev og herved min Ven, hvis Indsigter og Troefaste Veyledelse jeg skylder meget. 1781 da jeg reyste til Norge faldt dette Selskab i en Søvn, som nok er eet med dets Død.

Ved Enden af 1778 beslutede jeg at udgive en egen Journal og den kom da ud 79 under Tittel almindelig dansk Litteratur Journal; i Førstningen havde jeg kun

faa Medarbeidere, siden arbeidede Balle, Janson, Abildgaard, Geus o. fl. med mig. De tvende første Aargange bleve udgivne under mine egne Øyne. Det siste 1^{1/2} Bind blev trykt medens jeg var i Trondhiem, og derfor er der nogle gale Recensioner, som jeg ikke kan svare for; den skal dog endes engang thi Hunden bør have en Hale, hvor stumpet den end bliver.

Min uovervindelige Lyst til academiske Disputaser har jeg forhen omtaelt; jeg kan endnu legge til, at jeg det siste Aar jeg var i Skoelen, havde ordentlig med nogle af mine Kamerader oprettet et Disputere Selskab, hvor vi Løverdags eftermiddag samledes paa Skoelen, enhver forsvarede i sin Tour en liden Afhandling, og stoed da i Kathedret, som en Kalkunsk Hane paa sin Stang; og jeg kunde tale og skrive Latin *ex tempore*, da jeg ikke havde vovet at tale tre danske Perioder uden at have dem skrevet, kunde end ikke skrive folkelig dansk. Ved Jubelfesten 1779 kunde jeg da ikke fornegte mig selv saa meget, at jeg jo maatte op paa Universitetet og *opponere* mod Dr. Sandøe. Luxdorph og Harboe vare da blant andre der, og denne Disputaz var en Andledning til det Forsæt de fik at skabe en Rector af mig. Harboe i sær sagde mig jeg holdt for tidlig op, da han af mit Papiir kunde see jeg forbiegik adskillige Argumenter; og jeg vrevlede dog der een god Time; og den Vrevl havde de Følger at jeg *Diis invisus* blev *Scholasticus*.

I Januar 1779 begyndte jeg mine Forelæsninger paa Giethuset for Officeererne; første Gang var Auditorium pakket fuld af Mennesker for at høre Nyt. Hertugen af Bevern var der blant andre, og Dagen efter bød han mig til Taffels hos sig, hvor der var en stor Skare af allehaande Excellenser o. s. v. Hertugen, da Prinds, troede den der holdte Forelæsninger maatte være Professor, og bekiendtgjorde ved Parolen, at Professor Smith den Dag begyndte at læse — dette gav allehaande Snak i Publikum; Siden hen i Aaret, da jeg havde endt det første Kursus, blev jeg da og Hans Mayestæts *Professor*

i *Philosophien*, og fik Rang med det Kiøbenhavnske *Universitets Professorer*; og altsaa har jeg fordi jeg holdte disse Forelæsninger nu i 9 Aar maattet bøde 18 Rdl. aarlig til Hans Mayestæts *Fiscus*. Ved denne Bestalling havde jeg nær faaet mit Hoved forrykt. Jeg havde adskillige Gange taelt med Gh. Rd. Guldberg om jeg ønskede at blive *Professor Philosophiæ extraordinarius* ved *Universitetet*, dette kunde ikke gaae and, der var ingen Plads o. s. v. Men *Professor Philosophiæ* paa den Maade, jeg blev det kunde jeg blive. Nu skeer det at eendeel Titteler ved samme Leylighed bleve uddeelte, og i Listen til Cancelliet stoed blot Smith *Professor*. Dette fik jeg strax ved den præliminær Notification fra Cancelliet at viide, og galen blev jeg da, at jeg skulde see ud, som et blot Tittel Spøgelse; jeg altsaa ud til Fredensborg for at faae det forandret. Guldberg som giittede jeg ey var tilfreds fordi jeg ikke egentlig var ansat ved *Universitetet* sagde mig strax, der var ingen Plads o. s. v.; men min Paastand var Barnet skulde have Navn og Philosoph var jeg jo skulde idetmindste være det: Dette var da og hans Mening, men var glemt i Expeditionen — og nu fik jeg rigtig nok min Bestalling, som *Professor philosophiæ*, og den fik jeg gratis, altsaa var jeg da dermed vel tilfreds.

Med mit Auditorium havde jeg de toe Aar jeg læste der Aarsag at være vel tilfreds, og jeg levede meget stalbroderlig med de Soldater Mennesker; havde gierne bleven der. Den første Forelæsning er trykt: Om *Philosophiens Natur og Nytte især for Krigs-Høvedsmændene*, Kbhvn. 1779, 8. Hertugen af Bevern begierte den skulde trykkes: det skeede og jeg uddeelte den gratis til mine *Auditores*. Han sendte mig siden 30 Rdl. til Erstatning for Omkostningerne; og en høvisk Epistel — den Trykning fik jeg altsaa vel betalt.

Jeg havde 1776 i Litteratur Selskabet skreven en Lovtale over Cort Adeler, denne havde jeg siden Pyntet paa, og udgav den 1779 i Tryken i Mad. Godiches

Forlag. 8. med Adellers Portrait af Sysang aftrykt paa det første Blad. Bastholm recenserede den siden i Litteratur Journalen, og jeg fortryder endnu ikke at have udgivet den.

Litteratur Selskabet udgav 1777 en Samling Poesier under Tittel: Over Indføds Retten, med en Vignette hvori staaer i en Krands: Forsøg at naae, deriblant er og en Psalme af mig p. 9—13 undertegnet Sm. I dette Selskab skrev jeg og blandt andet adskillige gudelige Sange, som ikke ere trykte.

Mod Enden af 1779 fik jeg alvorlig i Sinde at gifte mig; og dette udførte jeg da og den 19. Novbr. Jeg havde mine 300 Rdl. ved Landkadet Akademiet, og regnede paa, at da jeg dog havde den store Familie at underholde, saa kunde et *plus* af en Kone ikke gjøre nogen betydelig Forskiel i Oekonomien; jeg calculerede den Gang just ikke saa ganske rigtig, og saa er der saa tit løben Feyl i Regningen. Imidlertid behøvede jeg Penge til at betale adskillige Mennesker med, jeg havde købt en heel Deel Bøger, og den Arvesynd kan jeg aldrig lade fare; nogle Udgifter var der og ved den forestaaende Forandring; skjønt vor Wiehe gjorde det vigtigste og mere end han burde. Harboe, som den Gang var Chef ved Akademiet talde jeg en Gang med, da vi den Gang vare gode Venner, som vi og nu siden ere det, om dette: nogle Projekter vi havde lykkedes ikke, og uden at jeg vidste det fortæller han en Gang Guldberg dette, og sagde mig Guldberg vilde selv tale med mig herom. Dette gjorde han da og næste Gang jeg kom til ham, og efter at vi havde præket noget, siger han, han vilde forsøge at skaffe mig 600 Rdl. til laans af Arveprindsen: og sige mig Beskeed derom: dette blev og saadan paa Vilkaar at de skulde tilbage betales paa den Maade og i de Terminer som H. K. II. selv i Tiden vilde nærmere bestemme: jeg fik da dette Sølv, og Skiebnen og H. K. H. har endnu intet bestemt om det Afleverelse. Engang skeer det dog vel om jeg lever en Stund. Imidlertid

fik jeg ikke disse Penge før i Begyndelsen af 1780, altsaa skulde der i den mellem Tiid skaffes Raad for et par Hundrede Rdl., og det holdt haardt. En Rig Borger i Kiøbenhavn, som var noget beslegtet med mig lovede da at skaffe mig saalænge dette Sølv; men havde ey Pengene liggende, og skulde skaffe dem hos en anden: dette kom og i Stand, men denne anden vilde have Caution, og min Patron havde forsoeret at *cavere*. Der stoad vi da igien. Nu havde jeg tient ham i at forligge ham og hans Kone, som var henimod 70 Aar, og havde vildet skilles ved ham for hans Uordener; denne hans Kone havde i første Ægteskab havt min Farbroder, og med hende havde han faaet den Velstand der var: Han blev nødt til at skaffe en Tævekat af Huuset han boelede med, og var glad det dermed var til Ende: den gamle Kone levede nu som hun burde, og altsaa vilde de begge tiene mig. For at holde sin Eed finder han paa det lystige Indfald at Konen skulde underskrive som Kautionist, og selv tegnede han paa Vexel Obligationen, dette var med hans Minde og efter fælles Aftale — og saaledes fik jeg Pengene. Siden da de skulde betales gav den gamle Faster mig 30 Rdl. til Hielp, og havde jeg bleven i Kiøbenhavn til hun døde, saa havde min Oekonomie ey tabt derved. Dette sagde hun mig ofte; men jeg reyste bort og anbefalede hende til Herr Rørbye ved Nicolai Kirke, og han har da forsikkret mig hun foer hen i Fred. Manden ægtede siden sit Boelskab og er nu og død.

Pengene fik jeg da og holdt Bryllup, svattede et Hundrede Rdl. bort til Klæder, som kunde og burde været sparet, og havde, om Overdaadigheds Forordningen da havde været til, været sparet — men nu gik de *ad undas*. Nu var jeg da gift; ved mine Recensioner havde jeg i de 2 siste Aar dog fortient noget; jeg fik 4 Rdl. for hver trykt Ark jeg skrev, og dette Arbeide fortsatte jeg da; men der var dog altid et Deficit, som hidentil *per varios casus per tot discrimina rerum* dog var taale-

ligt, og havde, naar ey disse mange ulyksalige Flytninger siden vare paafulgte, læt været erstattet. Jeg maatte være anstændig klædt, og deri stak det vigtigste af Underbalansen.

Nu skeede det at Hennings havde skreven Olavides: jeg læste den Tingest, gad ikke recensere den, og pinte Schønheyder med mange Overtalelser til at gjøre det. Han skrev da en Recension, som var alvorlig nok, men dog ey for slem, jeg læste den og lod den trykke. Imidlertid fik Balle Arket at see, han fik fat i Schønheyder fortalde ham den Recension var for slem, han maatte absolut gjøre den om; Schønheyder uden at jeg vidste deraf gjør dette, og lod det Ark paa sin Bekostning omtrykke, og da det var færdig viiste han mig det. Og see — denne nye Recension, hvorfor han havde sat sig i Bekostning, og som skulde ret være fin, var endnu værre end den anden: Jeg loe ad det Spøg, saae nok Recensionen i sig selv var sand, og lod da staae til. Journalen kom ud og Hennings blev bindegal. Han skrev en liderlig Piece mod Schønheyder, og malede ham af som en Fanatiker o. s. v. og det store Publikum fordømte den arme Schønheyder. Han derimod ærgrede sig saaledes, at hans Liv stoed i Fare. Jeg havde ført ham ind i dette, jeg maatte altsaa faae ham ud deraf: det gieldte om at stemme Publikum om, jeg overlagde dette med Rothe og udgav nu Betænkning over det som Hennings og Schønheyder have sagt i Andledning af Bogen Olavides. Kbhvn. 8. hvoraf kun 30 Expl. blev aftrykt og omdeelte, den staaer ellers i Litteratur Journalen for det Aar 1780. Stilen heri er fuld af Rothianismer, da jeg iidelig i den Tiid prækede med Rothe og læste hans Bøger og den Stil smitter stærk. Jeg naaede min Hensigt. Hennings blev fordømt, og Schønheyder, som vidste intet heraf for det var ude, blev friekiendt fra Dominicaner Tittelen.

Jeg havde i de siste par Aar ikke talt med Biskop Harboe, jeg havde ingen Andledning dertil, var og noget

tankeløs i det Kapitel; nu da dette theologiske Stridskrift var færdigt, besøgte jeg ham, og gav ham det. Den Gamle bevidnede mig saameget mere sin Fornøjelse herover, som jeg den Gang stoed i den Situation, at han rimeligviis ikke kunde være mig til nogen Tieneste, saa talde han, og det var og den Gang min Troe, hvori jeg dog tog Feyl, som Tiiden viiste. Harboe sagde mig jeg burde give Grev Thott en af de Piecer; jeg undskyldte mig, da jeg var Greven ubekjendt; Harboe tog dette for godt, sagde jeg skulde kiendes af ham, han vilde selv drage did med et Exemplar og det fik han da, og Grev Thott skienkede mig, som jeg siden erfarede, sin Bevaagenhed. Der blev meget snakket om denne Tingest, da den i nogle Uger ey var at faae, og Menneskene bleve nysgierrige efter at see den. Saa sendte den gamle Grev Adam Moltke Bud til mig, og lod spørge efter den: jeg gik til ham og overgav ham et Exemplar, og ved den Leylighed talde jeg med Hans Høygrevelige Excellence, som var meget naadig. Gh. Rd. Guldberg forstaaer det sig selv gik jeg og til, og præliminariter snakkede om jeg vilde sribse Hennings: han raadede, det er begyndte at raade mig til at lade det være; men jeg sagde *factum infectum fieri neqvit* og gav ham Bogen, som jeg dog forsikkrede ham, som Sandhed var, ikke var uhøvisk.

Nu gik det, som jeg ventede. Hennings blev bindegal, og lod al sin Aands Bitterhed vendes fra Schønheyder til mig: han skrev en 7 Ark fuld af allehaande Galimathias og erklærede jeg var en Hund af en Philosoph. Jeg fik fat paa dette en Løverdags jeg gik hjem fra Kadet Akademiet, begyndte strax at læse det, og blev bister, som en Vildtydsker, da jeg i Begyndelsen saae hans Færd; men var ganske Blid i mit Sind inden jeg fik det til Ende, da jeg saae jeg havde Synderen i min Magt, og kunde nu sætte ham paa den bestemteste Maade Kniven paa Struben, saa han ey skulde undløbe. Eendeel af mine Venner vilde ikke jeg skulde ydermere skrive i

den Sag; men jeg burde skrive, og da han havde vrevet mange andre Ting ind i Sagen, arbeidede jeg et godt Fierding Aar paa en Replik, som 4 Ark stor kom ud paa Tydsk, og slutter den Samling Proft udgav: Stykkets Tittel er: Erläuterungen über dass, wass in den Streitigkeiten über Olavides noch dunkel [und] (oder) zweydeutig seyn mogte. Og dermed var den Strid til Ende. Hovedsagen i Striden bestoed egentlig deri, at Hennings vilde fragaae det, han virkelig havde skreven, og nu saae ey kunde forsvares: han fordreyede derfor sine Ord, gav dem usædvanlige Bemerkelser o. s. v. I mit siste tog jeg derfor heele Sagen Stykviis paa den Led: enten har Hennings skreven og meent det der staaer i Bogen ligefrem efter Ordenes sædvanlige Betydning, og da har han syndet og fortient Stribs, eller han har meent det anderledes, som han siden vil forklare det, og da har han skreven ganske mod Sprogbrugen, og ingen kunde drømme om hvad han da vilde sige. Det var ikke Hennings Sag at erklære sig herpaa, altsaa hørte Striden op. Mit Skriverie i denne Sag blev siden efter recenseret i Gottingske Gelehrt. Zeitung af Dr. Walch og det paa en for mig meget smigrende Maade.

Nu var det naturligviis een af mine Hovedspeculationer, at faae mig mine Indkomster forbedrede og blive fast i Kiøbenhavn og hertil havde jeg ligesaa mange Projekter, som min Ven veed jeg siden har havt for at komme did igien. Blant andet var dette. Paa Opfostringshuset var en Præst Baagøe ansat til Edukations Inspektør, med 300 Rdl. Løn, frie Værelser og nogle Favne Brænde. Han ønskede Præstekald, da han vel tillige var Kapellan ved Vartow men var gift, og havde Børn. Jeg kiendte ham og vidste naar han søgte. Nu tyktes mig denne Plads i Forbindelse med Kadet Akademiet var herlig; Jeg gjorde Guldberg dette Projekt: det hovede ham, og Baagøe, som var en brav Mand, og havde længe været Kapellan kunde læt hielpes. Men dette skeede ikke i min Tiid. Engang gjorde jeg endog en Reyse til Fredens-

borg med en Ansøgning for ham, altsaa *indirecte* for mig selv. Men Kaldet var for stort, og skjønt jeg i sær med Ryberg, som den Gang var Fattig Directeur havde taelt om Successionen, blev der intet af, da Præsten først blev befordret da jeg var i Norge.

Nu skeede det imidlertid at *Professor Falck* paa Søkadet Akademiet døde: dette gjorde jeg mig ingen Betænkning ved; men een Dag kommer *Professor Abraham Kall* til mig, og fortæller at Kamer Herre Kaas havde ved *Professor Saxdorff* givet ham Kommission at tilbyde mig denne Plads, som jeg i Forbindelse med Landkadett Akademiet læt kunde bestride, da der kun var 3 Lektioner om Ugen. Jeg gik derpaa til Kaas og Sagen var rigtig nok; men Lønnen tykdes mig var for liden. Kaas sagde han vilde forsøge om Tillæg kunde faaes; jeg opsatte da en Ansøgning om Pladsen, med Tilbud at undervise tillige i Philosophie og de skønne Videnskaber, naar Lønnen var 300 Rdl. Dette deysede ind i Admiralitetet. Kmhr. Kaas fik Svar dette kunde ey gaae and, men vilde jeg tage mod Pladsen med 200 Rdl. (den ordentlige Gage var 150) saa vilde de forestille Kongen det: dette skeede, og nu var jeg et *amphibion*. Nogle Dage efter at Depeschen var indkommen fik Kadetterne Ordre at gaae til Søes: Læsningen kunde altsaa ey begyndes for Efteraaret, og dette fortrød jeg da ikke paa, da jeg ligefuldt fik mine Penge.

Imidlertid var dette et Trældoms Liv; 6 Timers Læsning daglig paa Kadet Akademierne og den 7de hver anden Dag paa Giethuset for Officererne; Recensioner og andre Arbeider skulde og gøres: og Indtægterne vare med Alt dette Arbeide tynde: jeg pinde Guldberg han skulde skaffe den Præst bort, men forgieves. Nu satte Abraham Kall mig et syndigt Projekt i Hovedet, som jeg udførte, og *hinc prima causa malorum*. Han fortalte mig det varede længe inden han kunde faae skikkelig Løn, han sagde derpaa, som i fuld Alvor til Guldberg han vilde være Rector; dette vilde Guldberg ikke, og for

at holde ham ved Universitetet skaffede han ham det han ønskede; vi overlagde jeg skulde gjøre det same. Helsingøers Skoele var just ledig; men Pladsen var bestemt til Treschow*) som har den. Dette udspeidede Kall og sagde mig det. Jeg havde altsaa ingen Fare for at komme der; og det var mig sand Pestilense at tænke, jeg skulde være Rector. Nu marcherede jeg til Guldberg, fortalde ham dette Liv var galt, og af Fortvivelse ønskede jeg at blive Rector i Helsingøer. Heyda — dette var et *nobelt* Indfald; Helsingøer var givet bort, men herom skulde vi tale videre. Vi talde da siden, jeg sagde ham, at jeg vilde have været Rector i Helsingøer, da det laae saa nær Kiøbenhavn, men skiøttede for Resten Intet om det Rectorskab. Han bevidnede en Rector var den lykkeligste Mand i Verden, og jeg skulde blive en høvisk Cathedral Rector — dette hørde jeg saalænge, at jeg tilsist troede det skulde være saa, og dette var Skiebnens Villie.

I samme Laug døde Schlegel, *Professor historiarum*. Abraham Kall kom da til mig og spurgte om jeg vilde søge den Plads; thi da vilde han ey søge den: han raadede mig dertil; men jeg var ikke gal; jeg vidste og følte jeg var en Synder i Historien, og mit Hoved har aldrig været til at huske dette, Skoele Underviisningen var og heri yderlig slet; og ligesaa hastig som jeg har læst ligesaa hastig er det glemt, kun Resultaterne og de Reflexioner jeg under Læsningen har gjort mig over Begivenhederne blive siddende i Capitolium. Et Aar i Forveyen havde Guldberg engang sagt mig, jeg skulde tage mig et andet Fag end det philosophiske, og arbeide deri, der kunde da læt blive Plads for mig ved *Universitetet*; jeg paastoed det var umuelig, da jeg ey kunde være Professor i Alskens Ting. Guldberg derimod sagde det vilde, med de almindelige Kundskaber, jeg havde være mig læt: men jeg fulgte mit eget Hoved, kunde altsaa

*) Niels Treschow f. 1751. Rector i Helsingøer 1780. Senere i Norge Statsraad.

ikke nu, som et klogt Menneske søge en Plads jeg ey duede til. Kall fik den da.

Sporon, Conferenz Raaden var jeg bleven kiendt med i Enden af 78 da jeg havde skreven min Sielelære: jeg gik da til ham, bad ham skaffe mig Audienz hos Eichstädt uden for de sædvanlige Timer; dette skeede, og jeg overleverede siden Kr. Pr. selv min Bog. Sporon som havde læst den, og var fornøyet dermed, bad mig en Uges Tiid efter til sig, da han havde et stort Selskab (der blev jeg kiendt med den herlige Geus) dette gjorde han siden ofte, og vi havde megen Omgang med hinanden saalænge jeg var i Kiøbenhavn. Han prækede altid for mig jeg skulde være Philosoph ved *Universitetet*: da nu disse forbistrede Rector Griller kom i mit Hoved snakkede vi altid derom; i Førstningen var han enig med mig, jeg skulde ey være Rector; siden havde han nok snakket med Guldberg, og nu var der kun een Stemme over mit syndige Hoved: *damnamus*.

Kall var nu bleven *Professor Historiarum*, og nu skulde man have en *Professor Lingvæ Græcæ*, hvortil der var kun liden Løn 300 Rdl. troer jeg. Kall kommer da til mig og giver mig en Comission, hvorved hans Navn plat ikke maatte nævnes. Guldberg havde bedet ham, og han bad mig at spørge Sahl om han vilde for den Løn tage mod *Professoratet*. Dette var en vanskelig Sag, da Sahl og jeg vel vare gode Venner, men han var saare mistænkelig, og jeg forudsaae at dersom dette saa ey skeede, vilde han troe jeg havde vildet holde ham for Nar. Kall forsikkrede mig det var Alvor, og jeg gjorde Sahl Propositionen. Manden blev først heel forstyrret; men tilsist fik jeg dog det var, han vilde; men troede stadig hans Fiender havde narret mig til at spørge, for at holde sig lystig over hans Svar. Jeg sagde Kall hans Beslutning; men der blev ingen Ende paa Sagen. Jeg fik da *Pater* Ianson til at tale med Guldberg; der var da rigtignok komet Vrevl deri; da Kall havde faaet sig andre Konster i Hovedet: imidlertiid fik vi dog overvundet

Kabalen, og Sahls Professor Bestalling laae expederet i Cancelliet før han vidste det, men saa begyndte han at vrevle, at Ianson nær havde fortrudt det Arbeide.

Imidlertiid var Rectoratet i Nyekiøbing paa Falster bleven ledigt; engang jeg gik paa Gaden kom jeg i Snak med den bekiendte Kierulf, og *discursive* fortæller han dette stoed endnu opslaaet og var godt. Jeg lagde den Snak paa Hierte, fik ved en Skrivelse derover Efterretning om det var vel 800 Rdl., Levestædet saa læt, at man fik Penge til naar man kun vilde tage mod Varene, og der flød Melk og Honning i Rendesteenen. Jeg taler da med Ianson derom, han raadede mig fra det, vilde jeg absolut skulde blive i Kiøbenhavn: Harboe raadede derfra, da han sagde han vist vidste det ikke var 500 Rdl. Grev Thott sagde mig, han havde stedse agtet det for min Bestemelse at blive ved *Universitetet*, og dette var at gaae af Veyen; imidlertiid ønskede jeg det alvorlig, saa vilde han gjøre sit. Guldberg, som vilde jeg skulde være Rector havde intet derimod, jeg kunde altid faae det bedre, og jeg blev Rector i Nyekiøbing. En gammel Subrektor Hage i Naskow, som længe havde søgt Rectorater og Præste Kald var af Cancelliet bestemt til at være det, for jeg indgav min Ansøgning: han fik samme Dag min Bestalling blev *expederet* Skrivelse fra Cancelliet han skulde faae det første *convenable* Præstekald han søgte — Han blev siden Præst. Harboe havde imidlertiid taelt med Aagaard, som var Aagaard, og da jeg derpaa talde med ham og spurgte om jeg skulde tale med Aagaard om dette, sagde han, Mennesket var egensindig, nu maatte Cancelliet gjøre hvad det vilde, Embedet var ey værd at gjøre Complimenter for, og jeg skulde blot tale med Thott, og ikke oplukke min Mund til de andre. Dette behøvede han ey at sige mig toe Gange. Og nu er jeg da den 27. Octobr. 1780 kaldet og beskikket til at være hans Mayestæts latinske Skoelēmester i Nyekiøbing, og her knyttes da den store Knude i mit Liv, hvis Opløsning hidentil er skiult i Mørke.

Da Harboe blev Chef paa Kadett Akademiet skulde der været nedsat en Comission til at reglere Underviisningen o. s. v. Dette vilde Harboe unødigt have og Aftalen blev da med Guldberg, som og talde med mig derom, at jeg skulde udarbejde en Plan, som Harboe kunde indgive til Generalitetet o. s. v. og paa den Maade alt uden Opsigt bringes i Rigtighed. Det siste heele Aar jeg var paa Akademiet arbeidede jeg troelig herpaa, fik den færdig og gav Harboe den. Min Grundsætning deri er denne: Chefen skal have al muelig Magt til at gjøre godt; men Skade og Forstyrrelse maae der betages ham Leylighed til at gjøre. Dette stoed da vel ikke med rene Ord, men Harboe begreb dog nok noget deraf og vilde ey indgive Planen: dettte fik jeg at viide af andre han udlod sig for, blev gal i mit Hoved, og under et Paaskud fik jeg Planen fra ham igien, som han aldrig mere fik i sine Hænder. Vi fattedes en Historicus, for at faae Penge til denne havde jeg talt med Berregaard, Page Hovmesteren, og demonstreret ham, at naar Kadetterne ikke kom til Hoffet for de havde *absolveret* deres heele Kursus (og dette havde jeg faaet Harboe til skaffe en Eongelig Ordre for maatte ikke skee før) saa behøvedes ikke de Informatorer de havde, og en 150 Rdl. kunde da til en Historicus afgives, som nu Page Informatorerne fik. Guldberg var og eenig om dette, og denne Ting og dens Sammenhæng var og forklaret i Planen. Denne Forandring skulde begynde til Nye Aar 81. Harboe vidste ingen rigtig Beskeed derom; Berregaard kiendte ikke Akademiets Forfatning og kunde ey heller fuldkommen oplyse ham. Denne Post i Planen laae Harboe paa Hierte, jeg fik Brev til Nyekiøbing fra een af hans Venner, jeg maatte dog lade ham faae den Plan. Jeg svarede: *ab orco nulla redemptio*, og først en Tiid efter tilskrev jeg Abrahamson Sagens Samenhæng, og Forandringen skeede; men paa en forvendt Maade, da dette Tillæg blev givet *Theologen*, som var gruelig belæsset med Arbeide, og burde have været befordret til et andet

Embede, og Theolog og Historiker været 2 Personer. Saa var min Idee. Jeg gav Guldberg siden en Afskrift af Planen; men der blev intet gjort derved. Min Ven har ogsaa faaet den, veed altsaa hvordan den seer ud.

Jeg har aldrig tælt end ikke i den egentligste Forstand seet Dronning Juliana Maria; eller nogen ved hendes Hof; men 1780 da jeg havde skreven mod Hennings var jeg nær bleven nødt til at forlange Audienz hos Hendes Mayestæt, og den havde jeg da og gaaet til i min fulde Kraft. Dronningen havde et Exemplar af Litteratur Journalen; nu skeer det at Proft en Dag kom pidskende til mig med Tungen ud af Halsen, og vilde fortælle mig jeg var Dødsens Regiments Qvarteer Mester, ret *filius perditionis*: nu jeg havde ey slaget en Mand ihjel, det vidste jeg, ey heller gjort falske Banco Sedler — aber, det var dog galt. Hendes Mayestæt var vred fordi jeg havde saa hugget Hennings, havde ladet sende Journal tilbage til Proft, og sige han maatte ey bringe det Tøy mere. Den Ulykke troede jeg da ikke var saa stor, Qvinderne skal tie i Menigheden, og hvad kom Hds. Mayestæt mine Recensioner ved. Imidlertid troede jeg dog der var nogle Kneb og Konster i dette; jeg seglede da til Sporon og fortalte ham dette Spil. Han troede ikke at dette var skeet *directe* fra Dronningen eller at hun endog vidste det; lovede at udspionere dette, og var det saa, da blev vor Aftale jeg skulde høvisk indbinde et Exemplar deraf, og overgive hende selv det igien og da sige det jeg burde. Imidlertid blev dette unødvendigt. Et par Dage efter da Grev Thott var ved Taffelet talde han og andre om den Strid og mit *videtur* i Sagen. Dronningen som hørte dette spurgte hvor det stoed; nu den Journal havde hun, og spørger Oberhovmesterinde v. d. Lühe efter den. Jo — hun havde laant den jeg veed ikke til hvem — og Journalen blev hentet tilbage fra Proft til hans store Trøst og Husværelse. Dette fik jeg at viide strax af en af Pagerne, som havde været paa Akademiet, og nu bekymrede jeg

mig intet videre derom. Man forklarede mig ellers Historien saaledes: et par af de Hof Mennesker, Kamerjunkere eller hvad de nu vare, vare Venner af Hennings — de havde fortalt v. d. Lühe det var Scandal for Dronningen at have den Hunde Journal, som saaledes formastede sig mod skikkelige Folk — nu havde hun af høystegen Drift og Bevægelse sendt den tilbage til Proft, og gjorde sig derved den Umage at lade den hente igien; men derved blev hendes Naade mig formodentlig just ikke gunstigere.

Min Ven kan læt begribe at jeg i dette siste Aar især pinte Guldberg med mine Projekter om Befordring og Forbedring; han begreb og klarlig jeg kunde ey bestaae paa den Maade, og engang ved Paaske Tiider siger han til mig han kunde vel engang om Aaret skaffe mig en Extraordinær Kongelig Gave, og vilde nu see at faae mig 100 Rdl. Jeg erindrer ikke om jeg opsatte nogen Ansøgning derom; men Pengene betalte Linde mig, og dette var første og siste Gang jeg af publik Fond fik noget gratis, men saare vel til Pas kom disse Penge, da jeg stoppede Huller med dem, som vare ellers blevne slemme.

Dette var da Episoder, vi stoede i Enden af 1780 da jeg blev kaldet til Nyekiøbing. Kort efter kom Søe Kadetterne hjem; jeg talde med Kaas om Læsningen, men han sagde, som sandt var, det var ey værd at begynde for en Maanedes Skyld, jeg fik ligefuldt min Gage, for December, da jeg hen i Maaneden reyste; og Hans og Admiralitetets Godhed gik endog saavidt, at jeg da jeg siden kom til Kiøbenhavn, fik endnu en Maanedes Gehalt, som de i *vacansen assignerede* mig. Var dette ikke høviske Mennesker?

Nu blev der *qvæstio* om disse mine militære Pladers Besættelser; Kaas *consulered* mig, og jeg raadte ham at foreslaae den bekiendte Digter Thomas Thaarup som har skreven Du Plet af Jord. Dette gjorde han: imidlertid fik Admiralitetet en Hof Rekomendation, som de sendte

Kaas; han spurgte mig derom, jeg kiendte ikke Mennesket, han ikke heller: jeg raadte ham *simpliciter* at sige dette: det gjorde han, og Thaarup blev Manden. Jeg vidste at Thaarup kunde, og troede han vilde gjøre saare meget: jeg troer jeg har taget Feyl deri; disse Digter Genier blive fast alle ubrugbare Folk; men den Gang troede jeg Æren og militær Ordenen skulde danne ham til en saare duelig Lærer. — Harboe *consulerede* den gamle *Pastor* Bluhme, og jeg vidste bestemt, at dersom jeg nævnede nogen, var dette nok til at han ikke blev det. Imidlertid spurgte de mig begge, og jeg sagde jeg vidste ingen; eengang siger jeg *discursive* til Bluhme at *Lieutenant* Abrahamson var en dygtig Mand, men ham var der ey at tænke paa, da han ellers var meget beskieftiget. Bluhme lagde dette paa Hierte, talde med Harboe om det, og Harboe siger til mig, om det var mueligt at faae Abrahamson. Dette vidste jeg ikke, han bad mig tale med ham. Dette var just mit Ønske, og Abrahamson og jeg havde længe talt med hinanden om dette. Men jeg vilde opnaae toe Hensigter, deels have Abrahamson, deels med det samme hævne mig paa Harboe og Bluhme, som havde nødt mig til at gaae bort. Sagen var denne.

General Gude havde prakket mig de 2 Eftermiddags Timer fra 4 til 6 paa, som min Formand ey havde læst, og dette fik jeg først længe efter at viide. Efter en Generalitets Ordre skulde Kadetterne exercere i de Timer; men de havde de 3 første Aar jeg var der ey Gevehr i Haand. De burde og have nogen Tiid til at gjøre egne Udarbejdelser og deslige, som de nu gjorde i Læse Timerne. Jeg havde ofte tælt med Harboe om dette, og for han blev Chef var dette rigtig nok; men da han blev Chef kunde dette ikke forandres. Jeg talde med Generalitetet derom, i sær med den ærlige gamle Stange, som jeg ofte kom til; de sagde naar Harboe ey satte sig derimod saa skulde det skee. Men Bluhme sagde ney og derved blev det. Nu skulde der *exerceres*. Harboe jagede da Kadetterne ned paa Pladsen at *exercere* fra 6 til 8 om

Morgenen; nu bleve de trætte, kom uforberedte paa Salene, sov og vare dødsige under Læsningen, og dette blev da reent forstyrret. Da jeg imidlertid var kaldet til Søkadetterne, og skulde der læse fra 4 til 6 kunde jeg ikke læse paa samme Tiid for Landkadetterne, og skjønt jeg gierne kunde have faaet Kaas til at forandre Timerne til fra 2 til 4, saa var det over mine Kræfter at læse, med de offentlige Forelæsninger 9 Timer om Dagen. Da nu Harboe, styrket af Bluhme var egensindig havde jeg enten maattet opgive den eene Tieneste, eller slæbt mig ibiel — altsaa maatte jeg see at komme bort, og dette gjorde da at jeg endelig bestemte mig til at søge Nyekiøbing. Men, da Timerne vare overflødige, og det var til større Skade end Gavn at Læreren skulde i dem hænge over Drengene, saa var det min Hovedspekulation ved min Bortgang, at faae dem afskaffede, og derved at kunde have offentlig Beviis paa Harboe og Bluhme havde gjort mig forsættlig Bryderie. Bluhme var mig ikke saa gunstig; thi da jeg først var komet til Akademiet, kom han engang ind i min Time, da jeg forklarede et Stykke af Thomsons zuhr zeiten — han gjorde mig en Compliment, og begyndte paa skolastisk Viis at analysere et Stykke af Digtet for Fyhrene, og det skulde han lade været; thi Smag havde han ikke. Han havde heller intet hos mig at gjøre da han blot havde Opsigt over den Theologiske Underviisning, og Gude kunde ey heller lide, han vilde blande sig i det andet. Dette havde Gude udladt sig nogle Gange med for mig, og ladet mig forstaae, jeg skulde ey bekymre mig om den gamle Pfaffe. Nu da han kom og vilde endog docere i mine Ting blev jeg katolsk i Hovedet; og da han (endte, tog jeg) fat paa det samme Stykke og forklarede det atter paa min Viis. Bluhme var klogere end jeg, taug og gik sin Vey; men jeg skaffede mig derved just ingen Patron i ham. Han var en fin Mand, og vi talde siden adskillige Gange med hinanden, men mine Lektioner kom han ikke mere i.

Nu sagde jeg da Harboe efter nogle Dages Forløb Abrahamson vilde vel tage Pladsen, men de Timer fra 4 til 6 kunde og vilde han ey læse — dette var umueligt — ja saa vilde han ey did. Imidlertiid *confe(re)rede* han og Bluhme med hinanden talde med Abrahamson som var stiv i sin Paastand, og Enden blev, han fik Pladsen, og Timerne gik fløyten. Da dette var afgjort og Abrahamson begyndte at læse, saa maatte jeg efter min gamle Viis lade Harboe viide han og Bluhme med al deres Klogskab vare fangne. Nu kunde Timerne undværes, men jeg skulde nødes til at gaae bort. Hævnen er sød, sagde Kiellingen; men jeg ærgrede mig dog saameget over at jeg paa den Maade skulde forlade Kiøbenhavn, at jeg de første 2 Aar ikke kunde tilgive Harboe dette, hvor glemsom jeg end ellers er, naar det gielder om at ihukomme Fornermelser.

Inden jeg skulde reyse fra Kiøbenhavn udgav jeg en Bog: Indledning til den aabenbarede Religion til Brug for Enfoldige og for dem der ville underviise Enfoldige. Kbhvn. 1780. 8. dediceret til *Iansonius noster*.

Men nu skal vi reyse, og her stoed jeg som en Hund i et Spil Kegler. Der skulde Penge til, og de vare ikke at faae: der var Mennesker, som skulde have Penge, og alt dette var Galskab. Schiønheyder som *indirecte* havde faaet dette at viide, talde til mig herom; han skaffede mig og siden 100 Rdl., som ere betalte, da jeg var i Trondhiem; men i den *periculo* kunde han ey faae Pengene. En Beslægtet af mig, som er Skipper og boer paa den lykkelige Øe Taarsing, havde jeg taldt med han skulde føre mig og det heele Krambod til Nyekiøbing: han laae færdig til at lade; men jeg kunde ey begynde derpaa: han merkede da nok der var det sande Væsen der fattedes, tilbød mig *ultra* 100 Rdl., som han fik igien, da jeg fik de Penge af Schiønheyder, og nu kom jeg afstæd, først i December Maaned, og forloed med megen inderlig Bedrøvelse Kiøbenhavn. Jeg

kiempede som en Helt med mig selv, at ikke min Kone skulde merke min Siels Forfatning, men en liden i sig selv ubetydelig Omstændighed, rev mig rent ud af al Kontenance.

Jeg havde en liden Hund, som hed Phoibos, denne var min egen, som altid laae hos mig naar jeg var hjemme, og kort var mig meget kier: jeg havde faaet ham af min Kone, da vi vare forlovede. Denne Hund var bragt ombord paa Skibet i Forveyen, og da vi vare komne ud paa Reden og seglede afstæd, randt mig Hunden i Tanke — men borte var han — enten han nu var sprungen i Land, stiaalen eller druknet veed jeg endnu ikke, og kunde ey faae det at viide — borte var Hunden og denne Opdagelse gjorde mig saa oprørt, at alle de andre Følelser, som hidetil vare qualte, samlede sig i denne eene — og det er endnu mere, den Hund glemer jeg aldrig. Der er intet underligere Dyr til end Mennesket. Nu segler vi da, vare 6 Dage undervejs, havde vel Vind men stille Vær. For at fordrive Tiiden fik jeg Baaden ud og roede foran Skibet; og det lærte jeg som en Slop Roer — *tandem* kom vi til Nyekiøbing.

Endnu et par Ord om min oekonomiske Forfatning ved Afreysen til Nyekiøbing. Min største Ulykke var jeg kunde ey faae Penge til at betale det forløbne halve Aars Huusleye og de til Flytningen paagaende Omkostninger; adskillige andre Mennesker, som skulde have Penge gjorde mig ingen Bryderie; men jeg havde alle muelige Spekulationer for at faa dem betalt, hvilket dog blev umueligt. Jeg forsøgte blant andre hos Ryberg, som jeg var noget kiendt af: aber derved var intet at gjøre; jeg skrev ham til derom, og han svarede ikke. En af mine Bekiendte, som jeg i dette Øyeblik ey mindes hvo var, men som var nøye kiendt af den gamle Grev Moltke, raadede mig at vende mig til ham — jeg overtalte mig til at gjøre det, og fik et meget høfligt Svar, han var selv i Forlegenhed; ellers kunde det vel skeet. Endelig vendte jeg mig til Khrre. Suhm, hans Casse var

tom, og Tønen i hans Svar viser det var Alvor. Disse to Breve har jeg, og min Ven skal faae dem som Bielag til dette. Nu havde jeg forsøgt alt, og gaaet, som jeg siden ærgrede mig over saa vidt, at jeg ikke kunde gaa videre — altsaa var der kun at tænke paa at komme bort, og lade Gielden blive, for saavidt den kunde *in statu quo*. Dette skeede paa foranførte Maade. En Hoved Feyl i min Begiering til benævnte Herrer var, at jeg forlangte den heele Sum, hvormed jeg kunde udvikles af al Gielden. Det var om jeg mindes Ret 800 Rdl., hvori da Reyseomkostninger o. s. v. vare indbegrebne; jeg tænkte det var bedre at have en Creditor end 16 og løb *rabundus* med al min Philosopheren. Pengene fik jeg ikke, og vel var det, som min Ven skal begribe af det følgende. Mig forestoed en større Kattepine, som den Gang laae skiult i Mørke. Løyerligt var det, at een Mand, som vi begge kiende, og som i det mindste har været begge vores Ven, og jeg den Gang levede meget med, talde krafteligen til nogle andre om at hielpe mig; han kunde have gjort det — men da de sagde ham det; da var det en anden Sag; han kunde ikke — men andre burde. Jeg vil ikke nævne Manden her, mundtlig skal jeg dog sige min Ven hvo det var. Forresten holdt jeg min Forfattning omhyggelig skiult for et par af min fortroeligste Venner, da jeg troede de dog ey kunde hielpe mig: saa fik Janson intet at viide derom, Wiehe var den Gang ikke i Kiøbenhavn. Nok jeg kom til Nyekiøbing og dette Spil er kun en Forsmag paa det meget værre i den følgende Tiid, da Trondhiems Reysen skal gaae for sig.

I Nyekiøbing blev jeg snart kiendt, og begyndte at præke igien, prækede jevnlig for den gamle i Sandhed elskværdige Provst Verking*), som var over 80 Aar, og blev min meget gode Ven; derved vandt jeg Menneskenes Gunst, og da jeg som Rector tillige var Chor-Degn

*) H. Wederkinch f. 1701 † 1784.

(jeg har da ogsaa været Degn) og havde Offer af Menigheden, saa steg dette Offer snart til det dobbelte; men da Byen var liden var det tyndt nok alligevel. I Førstningen tykdes Menneskene jeg var en underlig Pandur, da jeg, i Stæden for min gamle Formand gik med Alonge Parykker og lange Manschietter(?) o.s.v. brugte min Kiøbenhavn-Uniform, som var blant anden en Karmosin Rød Klædning med Guld paa og en guldressede Hat. En gammel Kones Betænkning herover, som hun selv sagde mig, maae jeg dog hidsætte: Konen: veed I hvad de sige om Jer? Jeg: Ney. Konen: de sige det er en Fandens Rector, som gaaer med guldressede Hat, saadant er ey før seet i Christenheden; men veed I hvad jeg har svaret. *Resp.:* Ney. Konen: jeg spurgte: For Fanden skal Hatten læse for Drengene.

Skoelens Oekonomie var i temelig mislig Forfatning, saa Indtægt og Udgift ikke havde balanceret og det var galt. Blant andet var der en gammel Kongelig autoriseret Indretning, at Disciplene skulde lære Instrumental Musik, og en af Hørerne eller hvo der ellers lærte dem dette skulde derfor have 16 Rdl. 3 Mk. aarlig. Dette *annuum* var i den siste Tiid stedse voxet, og i *vacansen* havde Stiftamt Mand og Biskoppen styrede af deres kiere Fuldmægtiger, uden af Skoelens Inspektører som vare paa Stædet, eller Subrektoren, som forrettede Embedet, at indhente nogen Erklæring, givet Organisten i Byen Bestalling paa, han skulde aarlig have 60 Rdl. for dette Arbeide. Han viiste mig da denne Bestalling; men jeg fortalte ham, han fik ingen Penge, da Kassen ey kunde taale det, og jeg maatte herom nærmere handle med Stiftet. Han soer da paa han skulde nok faae Pengene, og vilde indsende Bestallingen til Confirmation i Kancelliet: dette gjorde han; men jeg skrev samme Dag til Kancelliet, at da Stift Amt. og Biskop i Vacansen, uden at være nøyagtig oplyste om Skoelens oekonomiske Tilstand havde udstædt denne Bestalling, saa bad jeg, om den til Confirmation skulde indsendes, den da maatte blive

remitteret Stift Amt Mand og Biskop til yderligere Erklæring, da jeg skulde oplyse dem om, dette ey kunde gaae and, og tvivlede da ikke paa de jo frafaldt denne Bestemmelse. Jeg meldte samme Post Stiftamtmand og Biskop at jeg havde gjort dette Skridt — og nu var der da rent en Ulykke paa Færde. Stiftamt Mand, som ellers var en meget honet og god Mand, havde kun den Feyl at hans Fuldmægtig var Principal, og denne var en Strik, blev snyd vred: Biskop Ramus kunde ikke blive vred; men ingen af dem skyttede just om jeg skulde have gjort dette. Dette kom nu i fuld Bevægelse og Stiftamtmand og Biskop vilde deres Skabning ey maatte forrykkes eller forderves; jeg speculerede og paa min Viis, og inden Menneskene tænkte derpaa, satte jeg mig paa agende Post og kariolede til Kiøbenhavn. Jeg talde da med Luxdorph, Guldberg og andre om den Sag, og i min Tiid blev den ey tilendebragt; min Eftermand var føyeligere; dog blev der gjort nogen Rabat i Regningen, som jeg siden har hørt. Imidlertid talde jeg siden medens alt endnu var uafgiort med den gamle gode Ramus, ogsaa med von Krogh, som var Stiftamtmand, i Nyekiøbing, og vi skiltes meget venlig og vel ad, som sagt uden at noget var decideret.

Strax jeg var komen til Nyekiøbing merkede jeg jeg var bedragen i min Forventning; Embedet var ikke over 500 Rdl., og dette var ravgalt. Levestædet heller ikke som det var beskrevet; og jeg saa klarligen det siste vilde blive værre end det første. Jeg skrev da stygge Epistler til Guldberg, Janson og andre mine Mennesker, og de trøstede mig da, der blev vel anden Leylighed. Trondhiems *Rectorat* blev *vacant* i Februarii, jeg skrev og spurgte om det, fik til Svar, man kiendte det ikke, og det var farlig at søge noget maadeligt, da jeg saa kom til at sidde der. Jeg tænkte da ikke viidere derpaa. I April reyste jeg til Kiøbenhavn i de Regnskabs-sager, og kom der Fredag Middag. Søndag Morgen gik jeg op til Kierulf, som jeg fra Studenter Dagene kiendte,

for at høre Nyt. Da han saae mig sagde han, jeg kom vel og for at søge Trondhiem — intet mindre, var mit Svar. Atke, Kamer Raad, da Ammanuensis hos Biskop Harboe, sad der, han siger da, det var vel værd at søge og Biskoppen havde ofte talt om det var underligt jeg ey meldte mig. Jeg begyndte at tænke paa dette, Kierulf sagde det var for sildig; men jeg bad Atke sige Harboe jeg var der, og vilde Mandagen komme til ham. Løvedagen i Forveyen var jeg hos Balle, og han fortalte mig da den Hemmelighed at Bastholms Broder, som var Hører ved Herlufsholm, var af Skoele Comissionen bestemt til at være Rector i Trondhiem, og han havde efter Comissionens Begiering, sagt Dr. Bastholm denne glædelige Tidende. Dette bekymrede jeg mig ikke om; thi jeg tænkte snarere paa at hænge mig end at søge Trondhiem.

Søndag Aften var jeg hos Guldberg, efter allehaande Tale, sagde jeg ham da at Nyekiøbing var, det samme jeg saa ofte har sagt min Ven om Veyle, et Hunde Hul, hvor man sultede ihjel. Dette var stygt at høre, og Guldberg spørger: hvorfor jeg ey havde søgt Trondhiem, det var godt. Resultatet af dette blev da, han erindrede ikke, om det var sluppet ud af Skoelekommisionens Hænder; thi saa var derved intet at giøre; men jeg skulde flux opsætte en Ansøgning og Mandag Morgen gaae til Luxdorph med den, og sige ham hvad nu var talt. Dette gjorde jeg da; men førend jeg kom til Luxdorph havde allerede den gamle Harboe været der, og Luxdorph tog Ansøgningen (jeg var i Cancelliet med den, men de vilde ey tage den, da de sagde det var forsildig) Nu *remitterede* Luxdorph og Aagaard den til Skoele Kommissionen med den Paategning at de troede ingen af Supplikanterne kunde fortryde paa jeg blev dem foretrukken (dette sagde Atke mig, som var Sekretær i Commissionen) og nu blev Comissionens *conclusum*: at Bastholm skulde til Nyekiøbing og jeg til Trondhiem. Balle, som havde været Bud til Bastholm blev bister over han skulde løbe med Limstangen, og vilde absolut ikke

skrive Forestillingen under. Men Harboe satte Mod i Luxdorff de skulde gaae deres egen Vey, og disse 2 med Guldberg gjorde da pluraliteten, og nu blev jeg da sendt til Muncholmen — og dette var færdig i en Snup, og jeg reyste hiem til Nyekiøbing for at reyse igien.

Førend jeg forlod Kiøbenhavn 1780 var min Kones Syster død, og efterlod 2 smaae Børn, hun døde i Barsel Seng efter det siste, og Omstændighederne vare slette: vi toge da den ældste af dem, en deylig lille Pige til os; og hun er nu 9 Aar gammel, og bliver da hos os saalænge vi er til, og hun lever, og ikke naar hun bliver ældre lader sig tage til ægte, som dog de Pigebørn gjerne gjøre, naar de faaer en Frier de kan lide.

Strax efter Nyeaar 1781 blev jeg nødt til at kiøbe min Formands Gaard i Nyekiøbing, da jeg intet Stød kunde faae til Leye. Gaarden var nye, en herlig stor Have til, og Kiøbet saare godt ikke fuldt 900 Rdl. Men nu skulde jeg bort, altsaa maatte den sælges igien, og ingen vilde kiøbe den; Bastholm heller ikke — man vilde snyde mig, og jeg havde intet at lade mig snyde fra. Der var atter Ulykker paa Færde. En Dag jeg gik ud, gaaer jeg efter Sædvane ind til en Kiøbmand Christian Hincheldey, siden Justits Raad Hincheldey, som var min gode Stalbroder, og vi vrevlede da om allehaande Ting, blant andet spørger han: hvo der skulde have min Gaard — det vidste jeg ikke — nu jeg skulde sælge den, vinde paa den, det var Kiøbmandsbrug; jeg svarede kunde jeg kun uden Tab blive den qvit, da var jeg glad; Bastholm vilde cy have den o. s. v. Nu siger Hincheldey *transporteer* Gaarden paa mig; vil ingen kiøbe den, beholder jeg den selv, kan jeg sælge den, skal Fordeelen være Deres. Dette var et Evangelium og Transporten blev strax færdig. Da Bastholm hørde Hincheldey havde Gaarden, da vilde han kiøbe. Hincheldey sagde ney og det var den beqvemeste Gaard for Rectoren i den heele Bye: og efter mange gode Ord, maatte han give 60 Rdl. mere for Gaarden end jeg havde givet, og dette blev da

min Fordeel. Denne gode Hincheldey gjorde mig megen anden Tieneste. Jeg havde, da jeg i Utiide flyttede fra Kiøbenhavn for det følgende halve Aars Huusleye maattet give en Vexel Obligation paa 60 Rdl. paa tre Maaneder; denne blev sendt Hincheldey til Indkassation, jeg vidste intet af dette, før en Dag han siger mig han havde en Fordring paa mig; jeg giettede da hvilken det var; men han sagde strax, den var betalt og vi kunde altid gjøre Afregning. Da det var Naadsens Aar, og jeg kun havde halv Indkomst, gjorde og i de 6 Maaneder jeg var der 2 Reyser til Kiøbenhavn, saa slog Indtægten ikke til; Bastholm skulde give mig det halve af næste Aars Indkomst; men kunde ikke udbetale dette strax, da han ey var ved Penge. Hincheldey spørger mig engang, hvordan jeg kom ud af Naadsens Aaret med Bastholm — jeg sagde ham *status rei*. Det var smaae Ting — lad Bastholm give mig Beviis for, at betale ved Aarets Udgang den Sum Dem tilkømer; jeg skal da strax betale Dem Pengene, dette var min gode Hincheldeys heel lystelige Proposition — dette skeede, Bastholm og jeg vare strax eenige, og jeg fik Pengene af Hincheldey; Nu var jeg i Stand til at *ligvidere* Alt, betale min Reyse til Kiøbenhavn med Pik og Pak, og efterlod ingen Gield paa Falster.

(Fortsættes.)

Efterretninger

om

Sorø Akademis Skole og Opdragelsesanstalt

i Skoleaaret 1873 — 74

af

dens Rektor.

Afgangsexamen.

a. Fra de studerende Klasser.

I Slutningen af forrige Skoleaar indstillede sig til Afgangsexamen 7 Elever og 2 skolesøgende Disciple, nemlig:

Sigfred Nikolaus Egede Sporsén, Søn af afd. Præst S. paa Øland (Sverig), Elev,

Andreas Sofus Busck, S. af Godsejer, Jægermester B. i Sorø, skolesøgende Discipel,

Edvin Anton Baron Dirckinck-Holmfeld, S. af Kammerherre og Kommandør, Baron D.-H. i Sorø, skoles. Discipel,

Georg Frederik Karl Oppermann, S. af Skovrider og Landmaaler O. i Nyrup (Holsteinborg), Elev,

Kristian Meibom Thorson, S. af Premierlieutn. og Landinspektør T. i Helsingør, Elev,

Vilhelm Adolf Frederik Nagel, S. af Konsul og Apotheker N. i Højer i Slesvig, Elev,

Gordon Norrie, S. af afd. Skibsklarerer, Kaptejn og Vicekonsul N. i Helsingør, Elev,

Herman Axel Emil Otto Busch, S. af russisk Statsraad og Prof. emer. Dr. B. i Pedersborg, Elev,

Heinrich Ditlev Karl Kristian Maes, Søn af Forvalter M. i Fakse, Elev.

Alle bestode med de Karakterer, som ses af omstaaende Tabel.

Til samme Prøve indstillede sig 6 Privatister, af hvilke 4 bestode, nemlig Tyge Kristian Rothe og Andreas Kristian Krog, dimitterede af Kollaborator R. Møller i Kbhvn., Harald Winther og Hans Peter Lindeburg, dim. af Cand. juris N. Bache i Kbhvn. Rothe og Winther fik Anden Karakter, de to andre Tredie Karakter.

Ved denne Examen var Undervisningsinspektøren Konferensraad Madvig tilstæde og deltog i Censuren i skriftlig Latin, Græsk og Historie.

Karakterer ved Afgangsexamen.

	Dansk Stil I.	Dansk Stil II.	Latin skriftlig.	Latin mundlig.	Græsk.	Historie.	Aritme- tik.	Geometri.	Natur- lære.	Hoved- karakter.	Points.
Sporsén . .	Mg.	Mg.	Mg. + $\frac{1}{3}$	Ug. ÷ $\frac{1}{6}$	Ug.	Ug.	Ug.	Mg. + $\frac{1}{3}$	Ug.	Første m. Udm.	80
Busck . . .	Mg.	Mg. + $\frac{1}{3}$	G. + $\frac{1}{2}$	Ug. ÷ $\frac{1}{6}$	Mg.	Mg. + $\frac{1}{2}$	Ug. ÷ $\frac{1}{6}$	Ug. ÷ $\frac{1}{3}$	Ug.	Første.	77
Dirckinck .	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	G. ÷ $\frac{1}{6}$	G. + $\frac{1}{3}$	G. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg.	Mg.	Mg.	Ug.	Første.	64
Oppermann	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	G. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg. + $\frac{1}{3}$	Mg.	Mg. + $\frac{1}{2}$	Ug. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg. + $\frac{1}{6}$	G.	Første.	69
Thorson . .	Mg.	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	G.	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg.	G. + $\frac{1}{2}$	Mg.	Mg.	Mg. + $\frac{1}{3}$	Første.	69
Nagel . . .	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	G. + $\frac{1}{3}$	G. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg.	Tg. + $\frac{1}{2}$	Mg. + $\frac{1}{6}$	Tg. + $\frac{1}{2}$	G. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	Anden.	54
Norrie . . .	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	Tg. + $\frac{1}{2}$	G. + $\frac{1}{3}$	G. + $\frac{1}{3}$	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg. + $\frac{1}{2}$	Mg. + $\frac{1}{2}$	Ug. ÷ $\frac{1}{3}$	Første.	65
Busch . . .	G. + $\frac{1}{3}$	G. + $\frac{1}{3}$	Tg. + $\frac{1}{3}$	Mg.	G. + $\frac{1}{2}$	G. + $\frac{1}{2}$	Mg. + $\frac{1}{6}$	Mg. ÷ $\frac{1}{6}$	Ug. ÷ $\frac{1}{3}$	Første.	64
Maes . . .	G. + $\frac{1}{3}$	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	G. + $\frac{1}{3}$	Mg. ÷ $\frac{1}{6}$	G.	Mg. ÷ $\frac{1}{3}$	Mg. + $\frac{1}{2}$	Mg. + $\frac{1}{2}$	Mg. + $\frac{1}{3}$	Første.	67

For Hebraisk fik Sporsén Mg., Busch G. + $\frac{1}{3}$.

b. Fra Realklasserne.

Afgangsexamen fra øverste Realklasse toges i Slutningen af forrige Skoleaar af 4 Elever og 3 skolesøgende Disciple, nemlig:

Andreas Thomsen Hagerup, S. afd. Sognepræst Lic. Theol.
H. til Solt i Slesvig, skoles. Discipel,

Hans Albert Lambertsen, S. af Dampskibsexpeditør L. i
Korsør, Elev,

Olav Axel Primon, S. af Jernbaneassistent P. i Aarhus,
Elev,

John William Ranch, S. af afd. Hofkronometermager R. i
Kbhvn., skoles. Discipel,

Karl Peter Fenger, S. af Kammerraad F. til Gottesgabe
paa Laaland, Elev,

Hans Rikard Theodor Hansen, S. af Fotograf H. i Sorø,
skoles. Discipel,

Karl Vilhelm Holst Helms, S. af fhv. Apotheker H. i Varde,
Elev,

der alle bestode med de Karakterer, der ses af om-
staaende Tabel.

Ved denne Afgangsexamen var Docent Dr. Zeuthen
tilstæde som Examenskommissær og deltog i Censuren i
Fransk, Mathematik og Naturlære.

Karakterer ved Realafgangsexamen.

	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geografi.	Aritmetik.	Geometri.	Naturlære.	Naturhistorie.	Points.
A. Hagerup . . .	Mg.	G. +	Mg.	Mg.	Mg.	Mg. ?	G. +	Ug. ?	Mg +	Ug. ?	75
H. Lambertsen .	Mg. ?	Mg. ?	Mg.	Mg. ?	G. +	G. ?	Mg +	Ug.	Ug.	Mg +	72
A. Primon . . .	G.	G. ?	G.	G.	G.	G. +	Mg +	Mg. ?	Ug. ?	Mg.	63
J. Ranch	G. ?	G. ?	Mg. ?	G. +	G. +	G. ?	Mg.	Ug. ?	Ug.	Mg.	64
K. Fenger	G. +	G. +	Mg. ?	Ug. ?	Mg.	G. +	Tg. +	Mg. ?	Mg +	Mg +	69
R. Hansen . . .	G.	Tg.	G.	G. ?	Mg. +	Mg.	Mg.	Mg +	Mg.	Mg.	61
V. Helms	G. ?	Tg. +	Mg. ?	Mg.	Mg.	G.	Tg.	Tg. ?	G.	Mg. ?	49

For Latin fik Helms G.

Skolens Lærere.

Adjunkt Blicher blev under 11te Juli 1873 entlediget med Ventepenge fra Skoleaarets Begyndelse. (Han er senere død den 8de Januar 1874.) For øvrigt have Lærerne været de samme, som i forrige Skoleaar, og Inspektionsforretningerne have ligeledes været fordelte imellem de samme Lærere. De konstituerede Lærere Cand. Theol. A. P. W. Michelsen og Cand. polyt. F. J. R. Thaarup ere under 2den April d. A. allernaadigst udnævnte til Adjunkter.

Lærefagene

have været saaledes fordelte:

Rektor, Prof. Dr. Tregder: Latin i VII Kl., Græsk i V Kl.	14 Timer.
Overlærer Bang: Latin i III og II Kl., Græsk i VII og IV Kl.	25 —
Overlærer Moth: Fransk i V, IV og III Kl., Engelsk i VII og V Kl. samt Realklasserne, Geografi i IV Realkl.	25 —
Overlærer Ibsen: Naturlære i alle Klasser, Mathematik og Regning i II Realkl. . . .	26 —
Overlærer Lorenzen: Naturhistorie i alle Klas- ser, Geografi i III, II og I Kl., Skrivning i IV Realkl.	22 —
Adjunkt T. Hansen: Tysk i de studerende Klasser samt II og I Realkl., Religion i III, II og I Kl.	22 —
Adjunkt Corfixen: Mathematik og Regning i VII, V, IV og III Klasse.	27 —

Adjunkt Møller: Tysk i IV og III Realkl., Latin i V Kl., Historie i II Kl. og II Realkl., Geografi i IV Kl.	21	Timer.
Adjunkt Rosing: Græsk i III Kl., Historie i VII, V, IV og III Kl. samt IV og III Realkl.	22	—
Adjunkt Hoff: Dansk i VII, V, IV og III Klasse, Latin i IV Kl., Historie i I Kl. og I Realkl.	24	—
Adjunkt Kiellerup: Geografi i III, II og I Realkl., Fransk i IV og III Realkl. . .	10	—
Adjunkt Wørmær: Dansk og Fransk i II og I Realkl. samt I Kl., Latin i I Kl. . . .	23	—
Adjunkt Michelsen: Dansk i II Kl. samt IV og III Real., Fransk i II Kl., Hebraisk i VII Kl., Religion i III, II og I Realkl., Mathematik og Regning i II Kl. . . .	23	—
Adjunkt Thaarup: Mathematik og Regning i IV, III og I Realkl. samt I Kl.	24	—
Gymnastiklærer, Overkrigskommissær Prehn, assisteret af Gymnastiklærer Christensen: Gymnastik m. m. i hele Skolen .	12	—
Tegnelærer, Medlem af Kunstakademiet Dalsgaard: Tegning i Realklasserne samt II og I Kl.	10	—
Musiklærer, Organist Siboui: Sang og Instrumentalmusik	17	—
Timelærer S. P. Hansen: Skrivning i alle Klasser undtagen IV Realkl.	11	—

Det hvert Fag tillagte Antal Timer ses af nedestaaende Tabel.

	VII	V a ab b		IV a ab b		IV R	III a ab b		III R	II	II R	I	I R
Dansk	2	4		2 1	2		2 1	3	2	2	2	3	3
Tysk				2	3		2	3	2	3	2	3	3
Fransk		3		2	3		2	2	3	3	3	3	3
Engelsk	1	2			3			3			4		3
Latin	8	9		8			7			8		6	
Græsk	5	6		5			5						
Hebraisk	2												
Religion							2	2	2	2	2	2	2
Historie	3	3		2	3		3	3	3	2	2	2	2
Geografi				2	2		1	1	1	2	2	2	2
Naturhistorie				2	2		2	2	2	2	2	2	2
Naturlære	4	3	5		2	2		2	2				
Arithmetik og Regning	2		4	2	3		2	3	3	3	3	3	3
Geometri og geom. Tegning	2		6	3 2	4		2 2	3	2	3	2	3	3
Tegning					2			2	1	2	1	2	2
Skrivning					1			1	1	2	2	2	2
Sang	2	2		2	2		2	2	2	2	2	2	2
Gymnastik	4	4		4	4		4	4	4	4	4	4	4
	35	36	35	36	36		36	36	36	36	36	36	36

Undervisningen i Instrumentalmusik gives udenfor den egentlige Skoletid. De Disciple i 7de og 5te Kl. samt i 4de stud. Kl. og Realkl., der ikke deltage i Sang, sysselsættes i Timen med Gymnastik, de øvrige ikke syngende Disciple med Skrivning.

De gjennemgaaede Pensa
have i Skoleaaret 1873—74 været følgende:

Dansk.

- I Kl. og I Realkl. (Wørmer). Plos og Wimmers, samt Holsts og Funchs Læsebøger ere benyttede til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære. En Del Digte ere lærte udenad. Tre Stile i to Uger.
- II Kl. (Michelsen). Oplæsning af udvalgte Stykker af Hammerichs Læsebog og Holsts pros. Læsebog, nogle af Holbergs Komedier, Oehlenschlägers Aladdin, Hertz: Kong Rénés Datter. En Stil om Ugen.
- II Realkl. (Wørmer). Nogle af Holbergs Komedier og Blichers Noveller, Hauchs Søstrene paa Kinnakullen og Fortællingen om Thorvald Vidførle ere oplæste. Hver Uge en Stil.
- III Kl. (Hoff). Oplæsning af forskjellige Forfattere fra dette Hundredaar. Tre Stile om Maaneden. Den matematiske Afdeling har i en særlig Time lært Tregders græske Mythologi og læst det meste af Odysseen i Wilsters Oversættelse.
- III Realkl. (Michelsen). Oplæsning af forskjellige Hovedværker i den dramatiske Litteratur. Udvalgte Stykker af Hammerichs Læsebog og Bog om Thorvaldsen. Arentzens nordiske Mythologi er gennemgaaet. Tre Stile om Maaneden.
- IV Kl. (Hoff). Hovedpunkterne af Litteraturens Historie til og med Holberg. Udførlig dvæledes kun ved Folkeviserne og Holberg. Oplæsning af forskjelligt nyere. To Stile om Maaneden.
- IV Realkl. (Michelsen). Oversigt over Litteraturens Historie med særlig Dvælen ved Folkevisen og Holberg. Oplæsning af større eller mindre Stykker af vore betydeligere Forfattere fra dette Hundredaar. En Stil om Ugen.

V Kl. (Hoff). Timens Begyndelse anvendtes til Islandsk. Der læstes et Udtog af Wimmers Formlære. Af sammes Læsebog er læst S. 1—43 og 73—132. Disciplene har skullet kjende de forekommende Former, men ikke selv danne dem. Timens Slutning anvendtes i første Halvaar til Oplæsning og Foredrag af Disciplene samt Oplæsninger og mundtlige Meddelelser af Læreren om forskjelligt vedkommende nordisk Sprog og Litteratur. Fra Julen gennemgik vi dansk Sprog- og Litteraturhistorie til 1750 og dvælede mest ved de yngre Runer (Rafn, Thorsen, Flor), Sprogprover af Olddansk, Folkevisen og Holberg. Hammerichs Lærestykker og Flors Haandbog brugtes til det biografiske. To Stile om Maanedens, skiftevis fri og bunden Opgave.

VII Kl. (Hoff). Den danske Litteraturhistorie forfra til 1700 (navnlig Folkevisen) og dansk prosaisk samt norsk Litteratur i 19de Hundredaar, Svensk Sprog og Litteratur (Hammerichs Læsestykker og Fänrik Ståls Sägner I). To Stile om Maanedens, skiftevis fri og bunden Opgave.

Tysk.

I Kl. (T. Hansen). Møllers og Nyeborgs Læsebog for Mellemlasser S. 11—21, 37—51, 82—104. Af Simonsens Formlære fra § 14 til § 102 og fra § 119 ud.

I Realkl. (T. Hansen). Samme Læsebog S. 11—21, 37—51, 82—117. Simonsens Formlære fra § 14 til § 106. En Gang om Ugen mundtlig Stil efter Holbechs og Petersens Materialier.

II Kl. (T. Hansen). Samme Læsebog S. 147—197, 270—284. Simonsens Formlære er benyttet.

II Realkl. (T. Hansen). Samme Læsebog S. 168—243. Simonsens Formlære § 14—104 og fra § 119 ud. En Stil om Ugen.

- III Kl. (T. Hansen). Møllers og Nyeborgs større Læsebog S. 157—198, 212—260. Simonsens Formlære er benyttet.
- III Realkl. (Møller). Samme Læsebog S. 1—28, 336—353 samt uden Forberedelse S. 221—241. Simonsens Formlære. Ugentlig 2 Stile, den ene (mundtlig eller skriftlig) paa Skolen.
- IV Realkl. (Møller). Samme Læsebog S. 188—221, 250—269, 306—331, 334—335, 366—378, 386—410 foruden Extemporallæsning. Simonsens Formlære. Ugentlig 1 Hjemmestil og 1 Stil (mundtlig eller skriftlig) paa Skolen.
- IV Kl. (T. Hansen). Samme Læsebog S. 336—415. Simonsens Formlære fra § 14. Kursorisk Læsning af Wallensteins Lager og Die Piccolomini af Schiller.

Fransk.

- I Kl. (Wormer). Borrings Læsebog for Mellemlasser S. 37—53, 90—105, 132—143, 250—262. Garrigues' Sproglære til de uregelrette Verber samt de hyppigst forekommende af disse.
- I Realkl. (Wormer). Samme Læsebog S. 37—53, 74—82, 128—143, 250—262. Garrigues' Sproglære til de uregelrette Verber samt de hyppigst forekommende af disse.
- II. Kl. (Michelsen). Borrings Etudes littéraires S. 1—20, 119—147, 162—172, 181—186, 426—436. Efter Garrigues' Sproglære ere de uregelmæssige Verber læste og det øvrige repeteret.
- II Realkl. (Wormer). Samme Læsebog S. 1—20, 119—147, 162—172, 181—186, 426—436. Formlæren efter Garrigues.

- III Kl. (Moth). Samme Læsebog S. 20—62, 118—147, 231—242. Efter Garrigues' Sproglære er Syntaxen læst til 6te Kap. (Pronom).
- III Realkl. (Kiellerup). Samme Læsebog S. 10—46, 119—147, 172—181, 215—235, 249—261, 389—401. Formlæren efter Ingerslev.
- IV Kl. (Moth). Samme Læsebog S. 1—46, 231—256, desuden repeteret S. 62—82, 162—172. Efter Garrigues' Grammatik er Syntaxen læst til § 162 i 6te Kap. En Gang om Ugen kursorisk Læsning. En Gang om Maanedn have Disciplene opgivet et hjemme læst Pensum.
- IV Realkl. (Kiellerup). Samme Læsebog S. 1—10, 62—105, 132—147, 162—186, 412—420. Ingerslevs Grammatik. En Gang om Ugen Extemporallæsning.
- V Kl. (Moth). Sicks Læsestykker, 2det H. Efter Garrigues' Sproglære Syntaxen til 7de Kap. En Hjemmestil om Ugen. En Gang om Maanedn enten kursorisk Læsning eller et hjemmelæst Pensum opgivet.

Engelsk (Moth).

- I Realkl. I Listovs Elementærbog ere de engelske Stykker læste; i Listovs Læsebog, 1ste Afdeling, S. 3—31. I Rosings Formlære læst til § 53.
- II Realkl. Listovs Læsestykker, 2den Afd., S. 3—103. Rosings Formlære.
- III Realkl. Dickens, David Copperfield, 1ste B., S. 1—105. Rosings Formlære.
- IV Realkl. Dickens, David Copperfield, 1ste Bind, S. 80—174, desuden repeteret S. 1—80; fremdeles opgives af Listovs Læsestykker, 2den Afd., S. 33—41 og 60—85. Rosings Formlære er repeteret. En Gang om Ugen kursorisk

Læsning og skriftlig eller mundtlig Stil. En Gang om Maaneden er et hjemme læst Pensum opgivet.

V Kl. Listovs Læsestykker, 2den Afd., S. 1—85. Rosings Formlære.

Latin.

I Kl. (Wørmer). Af Kerns og Krebs' Læsebog er læst S. 1—37. Bøjningslæren efter Madvigs Sproglære.

II Kl. (Bang). Cæsars Gallerkrig, 1ste og 2den Bog. Madvigs Sproglære. To Gange om Ugen Stil, skreven paa Skolen.

III Kl. (Bang). Sallusts Jug., Ciceros Tale for Dejotarus. Madvigs Sproglære repeteret. Ugentlig 2 Stile, den ene paa Skolen.

IV Kl. (Hoff). Livius, 23de Bog; Ciceros Taler mod Catilina; Blochs Udvalg af Ovid, 1ste H., VIII, XIV, XV. Ugentlig 2 eller 3 Stile, dels hjemme, dels paa Skolen efter Kern. Den mathem. Afd. har desuden læst Cæsars B. G., 1ste Bog.

V Kl. (Møller). Statarisk læst: Livius, 23de Bog; Ciceros Tale for Milo og de to sidste mod Catilina, Tusc., 1ste og 2den Bog; Virgils Æneide, 4de og 5te Bog; Horats' Oder, 1ste og 2den Bog. Kursorisk: Livius, 24de Bog, og i Flemmers Sølvalderens Forf. Brudstykkerne af Curtius og noget af Vellejus. Ugentlig en Oversættelse fra Latin til Dansk, stundum en Stil.

VII Kl. (Tregder). Livius, 22de Bog; Cic. Tusc., 2den Bog og Cato Major; Virg. Æn., 2den Bog; Horats' Oder, 1ste Bog, og Breve, 2den Bog. Ugentlig tre Stile, eller i sidste Halvaar 2 Stile og en Oversættelse fra Latin til Dansk. Extemporallæsning i Henrichsens Op-

gaver. Enkelte Afsnit af Litteraturhistorien efter Tregders Haandbog. Det tidligere læste er repeteret, nemlig for de flestes Vedkommende Caes. B. G., 3die Bog; Sall. Jug.; Livius, 21de og 25de Bog; Cic. Tusc., 1ste Bog, p. Roscio, p. lege Man., p. Lig., p. Deiot.; Ovid efter Blochs Udvalg I—IV; Virg. Æn., 3die Bog; Hor. Od., 4de Bog og Breve, 1ste Bog.

Græsk.

- III Klasses sprogl. Afd. (Rosing.) Lunds Læsebog S. 1—25. Tregders Formlære.
- IV Klasses sprogl. Afd. (Bang.) Xenoph. Anab., 1ste og 2den Bog; Homers Od., 1ste Bog. Formlæren repeteret efter Tregder.
- V Klasses sprogl. Afd. (Tregder). Herodot, 8de Bog og 9de Bog, Kap. 1—64; Platons Apol. og Kriton; Xenoph. Memorabilia Socratis, 1ste Bog; Hom. Od., 1ste og 2den Bog; Tregders Anthol. S. 1—47. Enkelte Afsnit af Tregders Litteraturhistorie og Mythologi.
- VII Kl. (Bang). Tregders Anthol. S. 1—79. Det vigtigste af Ordføjningslæren er meddelt mundtlig. Det tidligere læste repeteret, nemlig for de flestes Vedkommende Xen. Anab., 1ste og 2den Bog, Mem., 3die og 4de Bog; Herodot, 9de Bog; Plat. Apol. og Kriton; Hom. Od., 1ste, 9de, 10de, 11te og 12te B. Det vigtigste af Tregders Litteraturhistorie.

Hebraisk (Michelsen).

- VII Kl. Genesis. Whittes Formlære.

Religion.

- I Kl. (T. Hansen). Balslevs Forklaring § 1—65. Af Assens' mindre Bibelhistorie til 8de Afsnit. Fire Psalmer.

- I Realkl. (Michelsen). Balslevs Forklaring § 1—65.
Assens' mindre Bibelhistorie, det G. T.
- II Kl. (T. Hansen). Balslevs Forklaring fra § 55.
Assens' mindre Bibelhistorie, det N. T.
- II Realkl. (Michelsen). Assens' Bibelhistorie, det N. T.
Balslevs Forklaring § 65—115.
- III Kl. (T. Hansen). Balslevs Forklaring repeteret.
Assens' Bibelhistorie, det N. T.
- III Realkl. (Michelsen). Johannes' Evang. og Apostlenes
Gjerninger.

Historie.

- I Kl. og I Realkl. (Hoff). Blochs Lærebog for Real-
skoler: Oldtiden.
- II Kl. (Møller). Samme Bog S. 104—152 og 221—222.
Thriges Nordens Historie S. 1—59.
- II Realkl. (Møller). Blochs Lærebog S. 104—200 og
221—222. Thriges Nordens Historie til S. 105.
- III Kl. (Rosing). Bohrs nyere Historie fra 1789—1815.
Thriges Nordens Historie fra 1660—1863.
- III Realkl. (Rosing). Bohrs mindre Lærebog fra 1789
til 1860. Thriges Nordens Historie fra S. 105 til
Nutiden.
- IV Kl. (Rosing). Bohrs nyere Historie fra 1789—1815.
Thriges Oldtidens Historie.
- IV Realkl. (Rosing). Det hele Kursus repeteret efter
Bohrs mindre Lærebog og Thriges Nordens Historie.
- V Kl. (Rosing). Bohrs nyere Historie fra 1815 til
1860. Thriges Nordens Historie og Bohrs Middel-
alderens Historie er repeteret.
- VII Kl. (Rosing). Det hele Kursus repeteret efter Bohr
og Thrige (Oldtidens og Nordens Historie).

Geografi.

- I Kl. (Lorenzen) og I Realkl. (Kiellerup). Erslevs Lærebog Nr. 2 til Tyskland.
- II Kl. (Lorenzen). Samme Bog fra Schweiz til Amerika.
- II Realkl. (Kiellerup). Samme Bog fra Preussen til Amerika.
- III Kl. (Lorenzen). Samme Bog fra Sydevropa til Slutningen.
- III Realkl. (Kiellerup). Samme Bog fra Schweiz til Amerika.
- IV Kl. (Møller) og IV Realkl. (Moth). Samme Bog repeteret.

Mathematik og Regning.

- I Kl. og I Realkl. (Thaarup). Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser § 5, 286—370, § 6 og nogle af de blandede Opgaver. Steens elem. Arithmetik til Proportioner. Mundtlig Fremstilling af Læren om Rumstørrelser. Hjemmeopgaver. Realklassen har haft en Time mere til Regning og flere Hjemmeopgaver.
- II Kl. (Michelsen). Steens elem. Arithmetik fra Proportioner. Steens elem. Algebra § 1. Mundts Geom. til 5te Kap. Skriftlige Udarbejdelser, især efter Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser.
- II Realkl. (Ibsen). Steens elem. Arithmetik: Proportioner og Decimalbrøk. Steens elem. Algebra § 1 til Rod. Mundts Geometri til § 144. Hyppig Regning paa Skolen efter Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser, Mundts Regnebog og Todthunters Algebra for begynderne. Enkelte Opgaver hjemme.
- III Kl. (Corfixen). Steens elem. Algebra, §§ 2, 3, 4. Mundts Geometri, 6te og 5te Kapitel. To skriftlige

Arbejder ugentlig, derunder en Del henhørende under praktisk Regning. Klassens math. Afdeling desuden geom. Tegning og geom. Opgaver efter J. Petersen m. m.

III Realkl. (Thaarup). Praktisk Regning efter Bokkenheusers Regnebøger for Mellemklasser og højere Klasser. Steens elem. Algebra § 2 med Forbigaaelse af Logarithmer. Mundts Geometri, 4de og 5te Kap. J. Petersens Opgaver. Geom. Tegning. To Gange ugentlig skriftlige Opgaver.

IV Kl. (Corfixen). Steens elem. Algebra § 5—6 (Ligningernes Opløsning og Anvendelse). Mundts Geometri: 6te Kapitel, VI og VII (Korders og Cirkelperiferiens Beregning), VIII (Konstruktioner); 7de Kapitel (Lighedannethed). Hele Arithmetikken og Geometrien repeteret. Geom. Tegning. Praktisk Regning efter Bokkenheusers Regnebog for de højere Klasser. To skriftlige Udarbejdelser ugentlig. Den math. Afdeling er særskilt indøvet i geom. Konstruktion efter J. Petersens Opgaver i Begyndelsesgrundene af Projektionstegning.

IV Realkl. (Thaarup). Steens Algebra: Logarithmer og Repetition af hele Arithmetikken. Mundts Geometri fra Arealer, og det øvrige repeteret. J. Petersens Opgaver. Geom. Tegning. To Gange ugentlig skriftlige Opgaver.

V Klases math. Afd. (Corfixen). Steen, Ren. Math. til S. 287 med Forbigaaelse af S. 163—184, 249—253, 263—265. J. Petersens Trigonometri (sidste Udg.). Mundts Stereom. (til 1ste Tillæg). J. Petersens geom. Opgaver og sammes Metoder og Theorier til Konstruktionsopgavers Løsning ere helt gjennemgaaede med

Undt. af det meste af Drejningstheorien. Projektions-tegning efter Tid og Lejlighed. Tre skriftlige Arbejder om Ugen.

VII Kl. (Corfixen). Det hele mathematiske Pensum er læst. To skriftlige Udarbejdelser ugentlig.

Naturlære (Ibsen).

III Kl. math. Afd. Efter Holtens Naturens alm. Love: Ligevægtslæren for faste, flydende og luftformige Legemer samt Magnetisme.

III Realkl. Ørsteds mek. Fysik til § 203 (Haarrørskraften undt.). Slifverbergs kemiske Fysik: Magnetisme.

IV Kl. math. Afd. Lydlæren efter Ørsteds mek. Fysik. Johnstrup, De kemiske Grundstoffer til Metallerne. Lyslæren efter Holtens Naturens alm. Love til § 222. Det øvrige Pensum repeteret.

IV Realkl. Lydlæren efter Ørsted. Johnstrup, De kem. Grundstoffer fra Metallerne. Lyslæren efter Holten. Det øvrige repeteret.

V Kl. sprogl. Afd. Holtens Naturens alm. Love: Ligevægtslæren for faste, flydende og luftformige Stoffer samt Magnetismen, hovedsagelig kun gennemgaaet experimentalt.

V Kl. math. Afd. Ørsteds mek. Fysik S. 128—248, Jamins petit traité de physique S. 1—304. (Bevægelseslære, Varmelære og Gnidningselektricitet).

VII Kl. Jørgensens Astronomi fra Parallaxen. Müllers kem. Fysik. Tillige repeteret det øvrige Pensum.

Naturhistorie (Lorenzen).

I Kl. og I Realkl. Fiskene, Leddyrene og de højere Bløddyr. Det linneiske System er gennemgaaet, og Øvelser foretagne i at bestemme Planter.

II Kl. og II Realkl. Det menneskelige Legemes Bygning. Pattedyrene. Omtrent Halvdelen af Strøms Planterigets Naturhistorie.

III Kl. og III Realkl. Den Halvdel af Strøms Planterigets Naturhistorie, som ikke blev læst i forrige Skoleaar. Fuglene, Krybdyrene, Padderne, Fiskene og Bløddyrene.

IV Kl. og IV Realkl. Det tidligere læste saavel i Zoologi som i Botanik er repeteret.

De brugte Lærebøger ere : Lützens Begyndelsesgrunde i Dyrerigets Naturhistorie Nr. 2, Vaupells Lærebog i Planterigets Naturhistorie og Strøms Planterigets Naturhistorie til Skolebrug.

Tegning (Dalsgaard).

I Realkl. har dels tegnet efter Hetschs Fortegninger og Omrids af antike Kar af Læreren selv, dels efter større Fortegninger, ligeledes af Læreren, af Ornamenter, Delfiner osv., som vare opfæstede paa et Brædt i nogen Afstand og saaledes paa en Gang fælles for flere, og tilsidst tegnet skyggede Hoveder af Mennesker og Dyr. Enkelte have brugt mindre Fortegninger af skyggede Hoveder, Hænder eller desl.

II Realkl. har tegnet efter Helsteds Gipsornamenter og Janiches Afstøbninger over Planter og især efter større Klodser.

I og II Kl. have haft Øvelser med Passer, Lineal og Ridsefjeder, for at gjøres dygtige til med nødvendig Præcision at udføre geometriske Tegninger under Matematiklærerens Vejledning. I den flensigt er der fremstillet et Slags Ornamenter, dannede hovedsagelig af lige Linier, Cirkler og Buer, der ere optrukne dels med rene Linier, dels med forskjelligt punkterede, og ved

hvis Udførelse der var nøvendigt for at naa et godt Resultat at bruge den største Nøjagtighed og Omhu.
 III Realkl. har fortsat IV Realklasses Øvelser.
 IV Realkl. har tegnet efter forskellige Kar.

Skrivning.

I og II Kl. samt I, II og III Realkl. (S. P. Hansen.)
 Bjerrings Forskrifter. I de studerende Klasser bruges kun engelsk Skrift, i Realklasserne tillige gothisk.
 IV Realkl. (Lorenzen). Bjerrings Forskrifter.

I **Sang** have i Aarets Løb 84 Elever og Skolesøgende haft Undervisning. Tillige have 12 Elever hver haft 2 halve Timer ugentlig Undervisning i Instrumentalmusik.

I **Riffelskydning** deltog i Sommeren 1873 22 Disciple af 7de Klasse. Der er gjort 525 Skud paa 100 Alen (735 Points, 402 Træffere, Sum af Points 1137); 475 Skud paa 200 Alen (617 Points, 348 Træffere, Sum af Points 965); 290 Skud paa 300 Alen (305 Points, 195 Træffere, Sum af Points 500).

Disciplene.

Ved forrige Programs Udgivelse talte Skolen 144 Disciple, nemlig 81 Elever og 53 skolesøgende Disciple. Af disse udgik 1 før Examen, 16 dimitteredes og 4 udgik efter Examen, saa at der ved det nye Skoleaars Begyndelse fandtes 123 ældre Disciple. Der optoges til samme Tid 10 ny, saa at Skoleaaret begyndte med 133 Disciple. I Aarets Løb er 1 Discipel død og 11 Disciple udmeldte, hvorimod 4 ny ere optagne, saa at der nu i Maj Maaned er 125 Disciple, der med Undtagelse af 7de Klasse paa nedenstaaende Liste ere fordelte i Klasserne efter Gjennemsnittet af de Pladser, de i Skoleaaret have opnaaet ved Omflytning.

VII Klasse,

der vil underkaste sig Afgangsexamen efter de ældre Regler.

1. Ejler Thomsen Hagerup, f. $27/754$. (Afd. Pastor Lic. H. til Solt i Slesvig).
2. Johan Vilhelm Lauritzen, f. $22/1156$. (Kbmd. L. i Slagelse).
3. Kristian Andreas Hansen, f. $6/1255$. (Kbmd. H. i Svaneke).
4. Vilhelm Kristian Andreas Lindboe, f. $9/256$. (Skræder L. i Sorø).
5. Karl Marinus Møller, f. $26/1256$. (Fhv. Proprietær M. i Kbhvn.).
6. Johan Kristoffer Tolderlund, f. $27/356$. (Forpagter T. paa Aarupgaard i Slesvig).
7. Hans Georg Koefoed Bruun, f. $16/1255$. (Litteratus B. i Kbhvn.).
8. Harald Peter Hansen, f. $31/1054$. (Skolelærer H. i Skaarup i Fyn).
9. Kristian Frederik Reginald Heise, f. $15/1055$. (Pastor Dr. phil. H. i Slaglille).
10. Mads Kristian Andreas Østergaard, f. $14/956$. (Skolelærer Ø. i Søndersted ved Holbæk).
11. Frederik Henrik Buchwald, f. $24/955$. (Lieutn. B. til Estruplund i Jylland).
12. Ludvig Kristian Vilhelm Secher, f. $5/456$. (Afd. Arkivar, Kancelliraad S. i Kbhvn.).

Nr. 1, 4 og 12 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

V Klasse.

1. Hans Kristian Valdemar Schau, f. $17/857$. (Afd. Major S. i Kbhvn.).

2. Herman Joakim Bang, f. $^{20}/_{4}57$. (Pastor B. i Tersløse).
3. Valdemar Oppermann, f. $^{24}/_{11}58$. (Skovrider og Landmaaler O. i Nyrup, Holstejnborg).
4. Andreas Bang Michelsen, f. $^{5}/_{12}56$. (Afd. Pastor M. i Svejstrup i Jylland).
5. Frederik Kristian Matthiessen, f. $^{17}/_{3}55$. (Distriktslæge M. i Køge).
6. Harald Søren Kristian Prahll, f. $^{30}/_{7}57$. (Hospitalslæge P. i Slagelse).
7. Kristian Thorvald Jørgensen, f. $^{14}/_{6}57$. (Tømmermester J. i Maribo).
8. Peter Andreas Plum Rosenberg, f. $^{28}/_{7}58$. (Redaktør Dr. phil. R. i Kbhvn.).
9. Niels Johannes Theodor Christensen, f. $^{9}/_{7}57$. (Pastor C. i Rønne).
10. Axel Møller Mørch Steenbuch, f. $^{11}/_{9}56$. (Pastor S. i Odense).
11. Kristian Hansen, f. $^{19}/_{4}58$. (Værtshusholder H. i Sorø).

Nr. 1 og 11 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

Nr. 5, 6 og 8 danne Klassens matematisk-naturvidenskabelige Afdeling, de øvrige den sproglig-historiske.

IV Klasse.

1. Axel Vedel, f. $^{4}/_{2}59$. (Amtmand, Kammerherre V. i Sorø).
2. Severin Andreas Bang Michelsen, f. $^{21}/_{4}58$. (Afd. Distriktslæge M. i Saltum i Vendsyssel).
3. Henrik Joakim Buchwald, f. $^{20}/_{11}58$. (Broder til Nr. 11 i VII).

4. Johannes Prip, f. $^{29}/_{158}$. (Pastor P. i Svenborg).
5. Herluf Arendrup, f. $^{6}/_{357}$. (Afd. Stiftsfysikus, Institsraad A. i Odense).
6. Lavrits Kristian Wulff Nagel, f. $^{25}/_{259}$. (Konsul og Apotheker N. i Højer i Slesvig).
7. Povl Johannes Østerby, f. $^{11}/_{1057}$. (Fhv. Grosse-
rer Ø. i Avstralien).
8. Dankvart Faaborg Richter, f. $^{3}/_{258}$. (Pastor R. i
Boslunde).
9. Karl Verner Hornemann Dahlerup, f. $^{31}/_{1059}$.
(Borgmester og Byfoged D. i Mariager).
10. Theodor Julius Thomsen, f. $^{6}/_{459}$. (Tømmermester
T. i Slagelse).
11. Peter Finn Matthiessen, f. $^{17}/_{1058}$. (Broder til
Nr. 5 i V).
12. Knud Adolf Emil Nielsen, f. $^{24}/_{359}$. (Skolelærer
N. i Næstelsø).
13. Karl Heise, f. $^{27}/_{358}$. (Broder til Nr. 9 i VII).

Nr. 1 er skolesøgende Discipel, de øvrige Elever.

Nr. 3, 4, 5, 6, 7, 11 og 12 danne Klassens mathe-
matisk-naturvidenskabelige Afdeling, de øvrige den sproglig-
historiske.

IV Realklasse,

der vil underkaste sig Afgangsexamen.

1. Johan Julius Jørgensen, f. $^{8}/_{1156}$. (Murmester
J. i Sorø).
2. Peter Kristian Sofus Gade, f. $^{17}/_{855}$. (Læge G. i
Sønderborg paa Als).
3. Karl Severin Jens Grønbech Amørsen, f. $^{7}/_{1058}$.
(Konsul A. i Haderslev).

4. Jens Ludvig Siemsen, f. $9/7$ 56. (Amtsforvalter og Landinspektør, Oberst S. i Æbeltoft).
5. Alfred Kristian Henningsen, f. $11/12$ 57. (Forpagter H. paa Bonderup).
6. Knud Gerhard Sandberg Kaysen, f. $20/11$ 57. (Kordegner og Førstelærer K. i Sorø).
7. Karl Johan Ferdinand Nielsen, f. $25/4$ 56. (Pastor N. paa Færøerne).
8. Tøger Reenberg Teilmann, f. $27/3$ 57. (Afd. Lieutn. de T. paa Lunderupgaard ved Varde).

Nr. 1, 6 og 7 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

III Klasse.

1. Kristian Frederik Gjern Jacobsen, f. $13/8$ 59. (Apotheker J. paa Avgustenberg paa Als).
2. Edvard Ægidius Lützen, f. $18/10$ 57. (Lærer L. paa Færøerne).
3. Frederik Vilhelm Linstow, f. $24/10$ 58. (Afd. Justitsraad v. L. i Sorø).
4. Povl Ludvig Peter Georg Sylow, f. $27/12$ 59. (Afd. Borgmester og Byfoged, Premierlieutn. S. i Korsør).
5. Johannes Jørgen Brammer Rüssel, f. $30/3$ 59. (Skolelærer R. i Buttrup ved Holbæk).
6. Jens Karl Francisco Johannes Beyerholm, f. $5/3$ 58. (Seminarieleærer B. paa Jonstrup).
7. Kristian Frederik Emil Gade, f. $22/1$ 60. (Broder til Nr. 2 i IV R.).
8. Johan Kristian Vibe Harhoff, f. $19/2$ 60. (Afd. Konferensraad H. i Ringsted).
9. Holger Kristoffer Konrad Nyholm, f. $15/8$ 60. (Kriminalretsassessor N. i Kbhvn.).

10. Gutzon Oluf Münster, f. $^{13}/_{6}59$. (Forpagter M. paa Peterslund).
11. Charles Nielsen, f. $^{13}/_{11}57$. (Mægler N., Mayor i Hartlepool i England).

Nr. 3, 8 og 11 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

Nr. 2, 3, 5, 9 og 10 udgjøre den sproglig-historiske Afdeling, de øvrige den mathematisk-naturvidenskabelige.

III Realklasse.

1. Ole Karl Kristian Jørgensen, f. $^{23}/_{12}58$. (Broder til Nr. 1 i IV Realkl.).
2. Vilhelm Thor Dyrhaug (Elmquist), f. $^{10}/_{4}58$. (Plejefader Krigsraad D. i Korsør).
3. Johannes Smith, f. $^{3}/_{12}59$. (Fhv. Kbmd. F. S. i Sorø).
4. Hans Andersen Wermer, f. $^{19}/_{9}57$. (Propr. W. til Lütjenhorn i Slesvig).
5. Otto Joakim Niels Thaarup, f. $^{18}/_{6}57$. (Godsforvalter T. paa Broholm i Fyn).
6. Johan Frederik Wolf, f. $^{10}/_{12}57$. (Pastor W. i Egebjerg).
7. Karl Vilhelm Loehr, f. $^{20}/_{8}59$. (Konsul og Kbmd. L. i Fredericia).
8. Georg Julius Hansen, f. $^{26}/_{4}58$. (Cand. pharm. H. paa St. Thomas).
9. Frederik Julius Petersen, f. $^{23}/_{7}58$. (Redaktør P. i Svenborg).
10. Holger Kristian Knudsen, f. $^9/_{1}58$. (Propr. K. til Lysholm paa Als).
11. Karl Vilhelm Gade, f. $^2/_{1}58$. (Broder til Nr. 2 i IV R. og Nr. 7 i III).

12. Kaspar Johannes Rahr Boye, f. $13/8$ 58. (Kaptejn B. paa St. Croix).
13. Herman Theodor Muus Nagel, f. $8/11$ 57. (Broder til Nr. 6 i IV).

Nr. 1, 2, 3 og 7 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

II Klasse.

1. Lavrits Kristian Münster, f. $3/9$ 60. (Broder til Nr. 10 i III).
2. Adolf Oppermann, f. $14/1$ 61. (Broder til Nr. 3 i V).
3. Kristian Brandstrup, f. $8/6$ 59. (Skolelærer B. i Tranekær paa Langeland).
4. Axel Johan Hasselbalch, f. $24/7$ 60. (Afd. Forpagter H. paa Vibeholm ved Kbhvn.).
5. Johan Frederik Voigt Halvorsen, f. $26/4$ 60. (Pastor H. i Sandager i Fyn).
6. Karl Adolf Linstow, f. $13/6$ 61. (Broder til Nr. 3 i III).
7. Valdemar Joakim Kähler, f. $19/10$ 59. (Fabrikant K. i Kbhvn.).
8. Andreas Boghart Richter, f. $21/5$ 61. (Broder til Nr. 8 i IV).
9. Valdemar Emil Rikard Nielsen, f. $16/10$ 59. (Broder til Nr. 7 i IV R.).
10. Karl Kristian Henrik Holberg, f. $23/12$ 61. (Plejefader Pastor Krog-Meyer i Nidløse).
11. Ludvig Frederik Vilhelm Dahlerup, f. $15/8$ 61. (Broder til Nr. 9 i IV).
12. Ludvig Ferdinand Schultz, f. $25/1$ 59. (Jægermester S. til Idasgaard og Antvorskov Ladegaard).

Nr. 6, 7, 9 og 10 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

II Realklasse.

1. Vilhelm Hans Sofus Carstens, f. $13/758$. (Pastor C. i Flensborg).
2. Hans Henrik Schou, f. $20/160$. (Kbmd. S. i Slagelse).
3. Karl Kristian Asmussen, f. $22/360$. (Skræder A. i Sorø).
4. Gustav Schau, f. $28/1059$. (Broder til Nr. 1 i V).
5. Herman Frederik Lavrits Albertsen, f. $25/860$. (Afd. Skibsreder A. i Karebæksminde).
6. Ejner Kiellerup f. $9/660$. (Adjunkt K. i Sorø).
7. Louis Christian Smith, f. $12/560$. (Kbmd. S. S. i Sorø).
8. Ditlev Voss, f. $3/1058$. (Kaptejn V. i Fredericia).
9. Søren Andersen, f. $23/558$. (Gaardm. A. i Hagedrup).
10. Karl Frederik Evgen Tandberg, f. $25/758$. (Afd. Skibskapt. T., Stivfader Billedhugger Glosimodt i Kbhvn.).
11. Hans Frederik Vilhelm Christensen, f. $26/861$. (Guldsmid C. i Sorø).
12. Kristian Emil Boye, f. $27/1159$. (Broder til Nr. 12 i III R.).
13. Henry Knighth Mallgrav, f. $6/1158$. (Kbmd. M. i Frederikssted paa St. Croix).

Nr. 1, 5, 8, 12 og 13 ere Elever, de øvrige skolesøgende Disciple.

I Klasse.

1. Børge Esaias Bernhof Jacobsen, f. $25/462$. (Broder til Nr. 1 i III).

2. Marius Godskesen, f. $7/761$. (Toldkontrollør G. i Helsingør).
3. Bruno Karl Emil Wesche, f. $17/561$. (Grosserer og Skifertækker W. i Kbhvn.).
4. Jens Peter Nikolaj Østergaard, f. $10/761$. (Inspektør Ø. paa Sorø Amts Sygehus).
5. Valdemar August Peter Harald Buchwald, f. $24/460$. (Broder til Nr. 11 i VII og Nr. 3 i IV).
6. Viktor Emanuel Camillo Bruun, f. $21/860$. (Broder til Nr. 7 i VII).
7. Vilsgaard Kristian Stangerup Hansen, f. $22/561$. (Fhv. Adjunkt H. H. i Sorø).
8. Hans Winther, f. $20/861$. (Provst W. i Gimlinge).
9. Frederik Josef Frederiksen, f. $31/360$. (Apotheker F. i New Orleans).
10. Ludvig Brandstrup, f. $16/861$. (Broder til Nr. 3 i II).
11. Alfred Tommerup, f. $10/660$. (Prokurator, Kammer-assessor T. i Præstø).
12. Theodor Jermin Arenstorff, f. $14/1260$. (Afd. Stamhusbesidder v. A. til Overgaard i Jylland).
13. Ludvig Sylow, f. $6/1061$. (Broder til Nr. 4 i III).
14. Louis Felix Siboni, f. $16/462$. (Musiklærer og Organist S. i Sorø).
15. Viktor Johannes Thor Nissen, f. $15/762$. (Bygningskonduktør N. i Sorø).
16. Vilhelm Rosenberg, f. $20/862$. (Broder til Nr. 8 i V).
17. Karl Heinrich Krabbe, f. $5/1261$. (Inspektør, Lieutn. K. paa Sorø Banegaard).

Nr. 4, 7, 9, 13, 14, 15 og 17 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

I Realklasse.

1. Peter Sofus Johannes Rasmussen, f. $8/2$ 61. (Smed R. paa Vemmetofte).
2. Kristian Frederik Heise, f. $24/10$ 61. (Pastor H. i Pedersborg).
3. Jakob Christiansen, f. $15/3$ 60. (Skibsfører C. i Flensborg).
4. Karl Johan Kristian Visby, f. $24/10$ 59. (Kbmd. V. i Nakskov).
5. Henning Marius Møller, f. $25/7$ 59. (Broder til Nr. 5 i VII).
6. Frederik Gutzon William Bang, f. $12/8$ 59. (Broder til Nr. 2 i V).
7. Andreas Mølbech Lundh, f. $14/10$ 60. (Apotheker L. i Korsør).
8. Ferdinand Valdemar Tolderlund, f. $14/1$ 60. (Broder til Nr. 6 i VII).
9. Hans Henrik Jessen, f. $29/7$ 58. (Propr. J. til Majbølgaard paa Als).
10. Henrik Julius Jørgen Lissner, f. $5/6$ 59. (Gæstgiver L. i Sorø).
11. Peter Frederik Hansen, f. $17/5$ 62. (Broder til Nr. 11 i V).
12. Andreas Esbensen Brodtkorb, f. $15/5$ 62. (Kbmd. B. i Vardø i Norge).
13. Johan Karl Georg Rechtvig, f. $27/4$ 61. (Slagter R. i Sorø).
14. Alfred Viktor Emanuel Poulsen, f. $13/12$ 62. (Kbmd. og Skræder P. i Sorø).

15. Emil Ole Ludvig Smith, f. 18/561. Nylig optagen.
(Pastor S. i Tystrup).

Nr. 3, 6, 7, 8 og 15 ere Elever, de øvrige skolesøgende
Disciple.

Beneficier.

Gratispladser paa Opdragelsesanstalten have været
tildelte 14 Elever, nemlig: H. P. Hansen, F. K. Matthies-
sen, H. J. Bang, V. Oppermann, H. S. K. Prah, K. T.
Jørgensen, P. A. P. Rosenberg, H. Arendrup, T. J. Thom-
sen, S. A. B. Michelsen, P. J. Østerby, J. Prip, D. F.
Richter og K. F. G. Jacobsen.

Ansøgninger om Gratispladser maa hvert Aar fornyes.
De stiles „Til Kongen“ og indsendes til Rektor.

Det Müllerske Legat (50 Rd.) har været tillagt
følgende 18 Elever: V. og A. Oppermann, A. B. Michelsen,
L. K. V. Nagel, K. F. R. og K. Heise, K. V. H. og L.
F. V. Dahlerup, P. A. P. Rosenberg, P. F. Matthiessen,
K. F. E. Gade, D. F. og A. B. Richter, S. A. B. Mi-
chelsen, K. J. R. og K. E. Boye, P. L. P. G. Sylow, J.
F. Wolf og en senere udgaet Elev.

Ansøgninger om dette Legat, der kun kan tillægges
Elever, som ere Sønner af kongelige Embedsmænd, maa
ligeledes hvert Aar fornyes og forsynes med ny Trang-
attest. De stiles til Ministeriet for Kirke- og Undervis-
ningsvæsenet og indsendes til Rektor.

Nedsættelse af 48 Rd. i det aarlige Elevkontingent
(200 Rd.) er tilstaaet følgende 8 Elever: K. F. R. og K.
Heise, J. K. Tolderlund, J. K. F. J. Beyerholm, G. O.
og L. K. Münster, J. J. B. Rüssel og O. J. N. Thaarup
samt ekstraordinært til de fra Rønne Skole overflyttede
Elever K. A. Hansen og N. J. T. Christensen.

Fritagelse for at erlægge Skolepenge (48 Rd.) er tilstaaet følgende skolesøgende Disciple: E. T. Hagerup, V. K. A. Lindboe, H. K. V. og G. Schau, K. Hansen, J. J. og O. K. K. Jørgensen, K. J. F. og V. E. R. Nielsen, J. Smith, F. V. og K. A. Linstow, K. G. S. Kaysen, K. F. Heise og L. Sylow, samt extraordinært til E. Kiellerup og L. F. Siboni som Sønner af Lærere.

Af det særlige Stipendiefond for Sorø, Frederiksborg og Roskilde lærde Skoler har E. T. Hagerup nydt højeste Stipendium (50 Rd.), H. K. V. Schau og M. K. A. Østergaard mellemste Stipendium (35 Rd.) og K. Hansen, K. A. E. Nielsen og J. J. B. Rüssel laveste Stipendium (20 Rd.).

Overlærer A. Sibbern har til at nyde det efter ham opkaldte Legat for 1873 udnævnt Stud. med. E. V. K. Busch, dimitteret i 1871.

Forskjellige Efterretninger.

Bibliotheket.

Da Kontoen ligeledes i Aar har været 200 Rdl. mindre end før, er Bibliotheket kun forøget med 200 Bind og udgjør nu 35,099 Bind. Af Doubletter er intet afhændet; Restbeholdningen for det tidligere solgte er 14 Rdl. 44 Sk.

Den naturhistoriske Samling

er i dette Skoleaar forøget med følgende Gjenstande:

Pattedyr:

Cebus sp. Sapaju. Hovedskal. Given af Elev C. Brandstrup.

Sus scropha. Vildsvin. Ufuldstændig Underkjæbe.

Krybdyr:

Emys Europæa. Sumpskildpadde. Ungt Dyr. Sydevropa.

Padder:

Bufo vulgaris. Alm. Skruptudse. Als. Given af fhv.

Elev H. J. Møller.

Bløddyr:

Ostrea edulis. Østers, i Sp.

Crescentia cujete. Frugt. Given af Elev Mallgrav.

Cassia sp. Frugt. Given af Adjunkt Kiellerup.

Kryolith. Grønland.

Rav. Sejerøbugten. Given af fhv. Elev Tind.

— Mariagerfjord. — — Elev Arenstorff.

— Læk i Slesvig. — — — Wermer.

Svovlkisnyre. Sjælland. — — — F. Matthiessen.

Oldsagsamlingen

er forøget med følgende Gjenstande:

1364. En Flintdolk.

1365. En Hvæssesten.

1366. En Tilhuggersten.

1367. Et Brudstykke af en Øxehammer af Hjortetak.

Aamose.

1368—70. 3 Flintstykker, hvoraf Flintflækker
ere udslaaede.

1371—1420. 50 Flintflækker.

1421—22. 2 mejselformede Flintstykker.

1423. En Flintknude.

1424. En Skraber.

1425. Et tresidet Flintstykke.

1426—28. 3 Flintflækker.

Givne af Elev
F. Matthiessen.

Maglæs.

Givne af Disc. Holberg.

Tul Sø. Givne af
Elev Mallgrav.

1429. Et mejselformet Flintstykke. } Tjustrup Sø.
 1430—32. 3 spydspidsformede do. } Givne af Disc.
 1433—48. 15 Flintflækker. } V. Linstow.
 1449. En sleben Smalmejsel. } Slaglille.
 1450. En usleben do. }

-
1451. En lille Klokke med latinsk Indskrift. Har tilhørt
 Sortebrødrekloster i Næstved. Given af Rektor.

Discipelbibliotheket.

I Aarets Løb ere følgende Bøger tilkomne:

Aftenlæsning 1873, I.

Carit Etlar. Skrifter, ny Række 1—2.

(1. Undervejs, 2. Set og hørt).

Dodt. Emil Larsens Hændelser.

Ewald. Agathe.

Hancke. Nord for Limfjorden.

Ibsen. Hærmændene paa Helgoland.

Paludan-Müller. Ivar Lykkes Historie 3.

Rosing. Ann' Marie.

Thoresen. Fortællinger.

Marryat. Skrifter 8. (Kapergasten).

Toepffer. Genfernoveller.

Verne. Rundt om Jorden i 80 Dage.

Allen. Breve fra danske Krigsmænd.

Rundt paa Jorden 1871.

Af et Par Bøger ere opslidte Exemplarer erstattede med ny. Samlingen bestyres af Adj. Hoff. Medhjælper ved Udlaanet er Elev V. Dahlerup.

Festligheder.

Følgende Festligheder have fundet Sted i Skoleaaret:

Den 5te Oktober Cricketkamp imellem Eleverne indbyrdes og derpaa følgende Dans.

Den 14de December Komedie af Elever med paafølgende Dans.

Fastelavnssøndag den 15de Februar Bal.

Den 8de April Bal paa Hs. Maj. Kongens Fødselsdag.

Den 17de Maj Koncert af Elever med paafølgende Dans.

Den 13de Juni agtes foretagen en Kjøretur til Hæsedø.

De aarlige Examina

holdes i Aar i følgende Orden:

Mandag den 15de Juni.

Kl. 8.	VII.	}	Lat. Version.	Kl. 4.	VII.	}	Arithm. Opg.
	V.				V.		
	IV.	}	Dansk Stil.		IV.	}	Geom. Opg.
	IV. R.				IV. R.		

Tirsdag den 16de Juni.

Kl. 8.	VII.	}	Dansk Stil	Kl. 4.	VII.	}	Lat. Stil.
	V.				(fri Opg.).		
	IV.	}	Arithm. Opg.		IV. R.	}	Tysk Stil.
	IV. R.						

Onsdag den 17de Juni.

Kl. 8.	VII.	}	Geom. Opg.	Kl. 4.	VII.	}	Dansk Stil
	V.				V.		

Onsdag den 1ste Juli.

Kl. 8—10. III, III R., II, II R., I,
I R. Math. og Regneopg.

Kl. 3—5. III, III R., II, II R., I,
I R. Dansk Stil.

Torsdag den 2den Juli.

Kl. 8. VII a. Historie.
8—10. III, II. Latinsk Stil.
III R., II R. Tysk Stil.
I R. Tysk.
10—12. V. Fransk.
II R. Religion.

Kl. 3. VII b. Historie.
3—5. III. Fransk.
III R. Naturhistorie.

Fredag den 3die Juli.

Kl. 8. IV R. Historie.
9. IV R. Arithmetik.
8—10. II. Tysk.
10—12. IV. Naturhistorie.
I. Religion.

Kl. 3. IV R. Naturlære.
4. IV R. Tysk.
3—5. III. Arithmetik.
II R. Tegning.
I. Naturhistorie.

Lørdag den 4de Juli.

Kl. 8. VII a. Græsk.
IV R. Fransk.
8—10. IV. Historie.
I R. Matematik.
10—12. II. Religion.
II R. Naturhistorie.

Kl. 3. VII b. Græsk.
IV R. Geografi.
3—5. V. Oldnordisk.
III. Historie.
III R. Tegning.

Mandag den 6te Juli.

Kl. 8. VII a. Arithmetik.
IV R. Engelsk.
8—10. V a. Græsk.
II. Fransk.
10—12. III R. Tysk.
II R. Fransk.

Kl. 3. VII b. Arithmetik.
VII. Hebraisk.
3—5. IV. Geografi.
III. Naturhistorie.

Tirsdag den 7de Juli.

Kl. 8. VII a. Latin.
8—10. III b. Naturlære.
II. Geografi.
10—12. III R. Geografi.
I. Matematik.

Kl. 3. VII b. Latin.
3—5. II R. Geometri.
I R. Fransk.

Onsdag den 8de Juli.

Kl. 8. VII a. Geometri. 8-10. IV. Latin. II R. Engelsk. I. Tysk. 10-12. III a. Græsk. I R. Religion.	Kl. 3. VII b. Geometri. 3-5. V a. Latin. III R. Historie. II. Naturhistorie.
---	---

Torsdag den 9de Juli.

Kl. 8. VII a. Naturlære. 8-10. IV. Fransk. III. Geografi. 10-12. II. Latin. I R. Geografi.	Kl. 3. VII b. Naturlære. 3-5. III R. Engelsk. II R. Historie. I. Fransk.
--	---

Fredag den 10de Juli.

Kl. 8-10. IV. Tysk. III. Latin. II. Geometri. 10-12. I. Historie. I R. Naturhistorie.	Kl. 3-5. V. Engelsk. III R. Fransk. II R. Arithmetik.
---	---

Lørdag den 11te Juli.

Kl. 8-10. IV Arithmetik. 9-12. Prøve med de ny indmeldte. 10-12. IV b. Naturlære.	Kl. 3-5. V b. Matematik. III R. Geometri. Prøve med de ny indmeldte.
--	---

Mandag den 13de Juli.

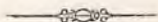
Kl. 8-10. IV a. Græsk. III. Tysk. II. Arithmetik. 10-12. Historie. I. Geografi.	Kl. 3-5. III R. Naturlære. II R. Geografi. I R. Historie.
---	---

Tirsdag den 14de Juli.

Kl. 8-10. IV. Geometri. III R. Arithmetik. II. Historie. I. Latin. 10-12. V. Naturlære. II R. Tysk.	Kl. 3-5. III. Geometri. I R. Engelsk.
--	--

Torsdagen den 16de Juli Kl. 10 foretages Omflytningen. De ny til Skolen indmeldte Disciple prøves Lørdagen den 11te Juli Kl. 9 Form. Mandagen den 17de August Kl. 8 Form. begynder Undervisningen atter efter Sommerferien.

Til at overvære de mundtlige Prover indbydes de af Disciplenes Fædre eller Værger samt alle andre Velyndere af Skolen, som dertil maatte have Lejlighed.

Rettelser:

S. 21 L. 9 tilføjes: V Kl. b har lært at kjende de vigtigste Mineralier og Bjergarter; dernæst er der meddelt en Oversigt over den almindelige Geografi og Danmarks Geografi.

S. 32 L. 20. Læs: og F. K. Matthiessen.